

Centrumontwikkeling dierenpark- theater Emmen

Startnotitie MER

Eindconcept

Opdrachtgever:
Gemeente Emmen

Grontmij Nederland bv
Assen, 9 december 2008

Verantwoording

Titel : Centrumontwikkeling dierenpark-theater Emmen
Subtitel : Startnotitie MER
Projectnummer : 255579
Revisie : 2
Datum : 9 december 2008

Auteur(s) : drs. H. Praamstra; mr. M. Haan
E-mail adres : hans.praamstra@grontmij.nl
Gecontroleerd door : drs. A. Luinenburg
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : drs. ing. J.W. Popken
Paraaf goedgekeurd :
Contact : Stationsplein 12
9401 LB Assen
Postbus 29
9400 AA Assen
T +31 592 33 88 99
F +31 592 33 06 67
oord@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Milieueffectrapportage	7
1.3	Startnotitie.....	7
1.4	Inspraak en advies	8
1.5	Leeswijzer	8
2	Uitgangspunten	9
2.1	Waarom dit initiatief?	9
2.2	Doelstelling initiatief	10
2.3	Beleidskader	11
2.3.1	Nota Ruimte	11
2.3.2	Provinciaal omgevingsbeleid provincie Drenthe	11
2.3.3	Gemeente Emmen	15
3	Voorgenomen activiteit en alternatieven.....	18
3.1	Voorgenomen activiteit	18
3.2	Locatiekeuze	20
3.3	Ontwerpuitgangspunten dierentuin en theater	20
3.4	Overige aspecten	24
3.5	Alternatieven	25
4	Omgevingsanalyse	27
4.1	Bestaande milieutoestand.....	27
4.2	Autonome ontwikkeling.....	30
5	Te verwachten milieueffecten	31
5.1	Milieueffecten	31
5.2	Effectbeschrijving	31
6	Vervolprocedure	33

Bijlage 1: Gebruikte literatuur

Bijlage 2: Vigerend bestemmingsplan Noordbargeres 1996

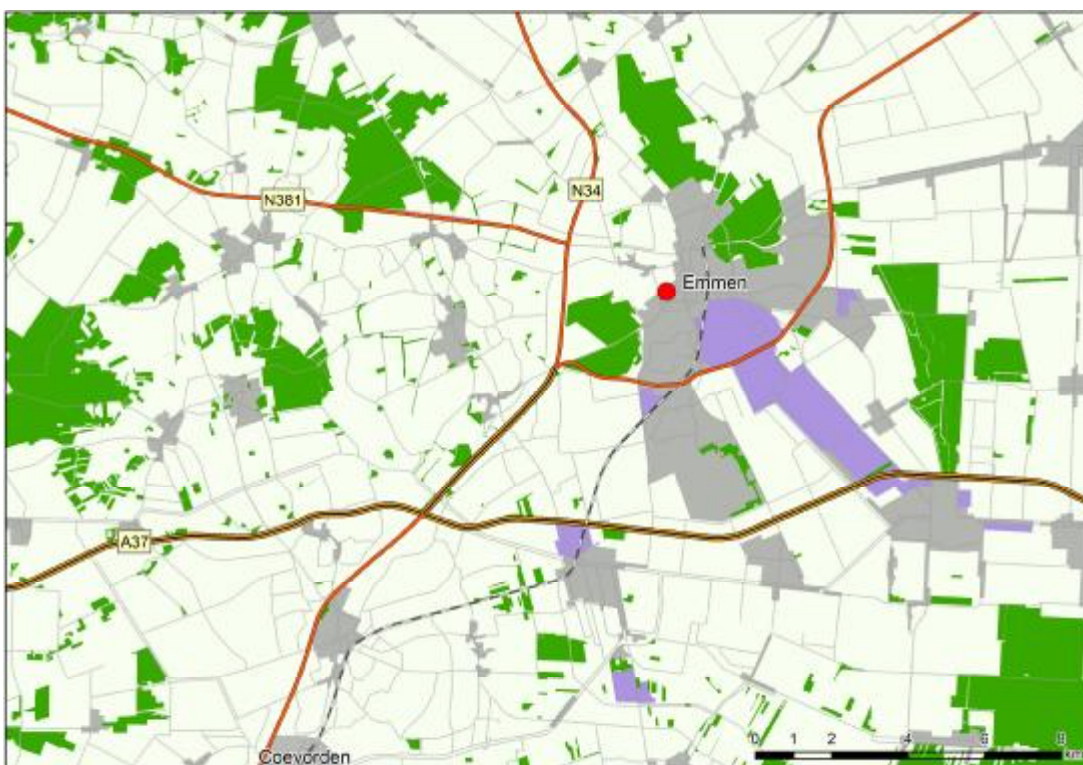
Bijlage 3: Basisalternatief

Bijlage 4: Basisalternatief milieu

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Emmen en Dierenpark Emmen hebben het voornemen om aan de westzijde van het centrum een cultureel leisurepark te ontwikkelen. Onderdeel daarvan is realisatie van een nieuw dierenpark en een theater. Op onderstaande afbeelding is de globale ligging in de omgeving weergegeven.

Globale ligging van het projectgebied

Gebiedsontwikkeling centrum Emmen

Gemeente Emmen werkt samen met meerdere partners aan een grootschalige op elkaar afgestemde gebiedsontwikkeling van het centrum van Emmen. De ambities van gemeente Emmen zijn geworteld in de koers die een aantal jaren geleden is vastgelegd in de Strategienota 2020. Het Masterplan Emmen Centrum (MEC) beschrijft de visie op de toekomst van het centrum waarbij versterking van de stedelijke centrumfunctie de rode draad is. De economische kracht van het centrum moet worden vergroot en de centrumfuncties van de stad versterkt.

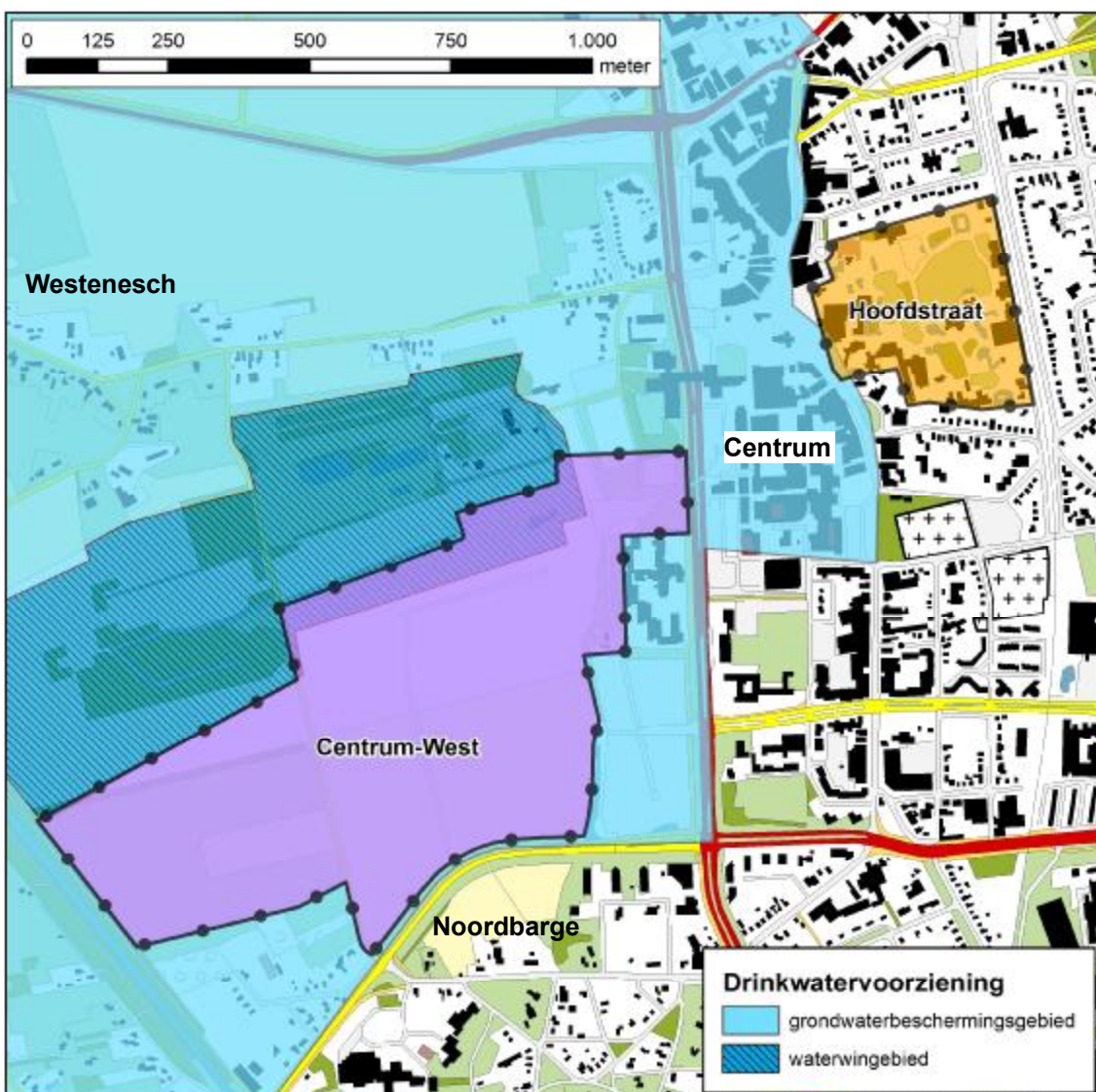
Het huidige centrum is vooral noord-zuid georiënteerd. Om een compact, goed bereikbaar en vitaal stadshart van Emmen te krijgen, is het noodzakelijk om ook de oost-west as van het centrum te ontwikkelen. In dat kader wil de gemeente Emmen een cultureel leisurepark ontwikkelen aan de westzijde van het centrum.

Dierenpark Emmen vervult als toeristische topattractie (circa 1,2 miljoen bezoekers per jaar) een belangrijke rol voor de lokale en regionale economie. Het is dan ook van belang dat het park zijn concurrentiepositie behoudt. De mogelijkheid tot innovatie, vernieuwen en uitbreiden is

daarvoor essentieel. Op de huidige locatie van het dierenpark in het centrum van Emmen (locatie Hoofdstraat) is geen ruimte meer om uit te breiden. Dierenpark Emmen en de gemeente Emmen hebben daarom het voornemen om in Centrum-West een nieuw duurzaam dierenpark te realiseren. Tevens is de gemeente al jaren op zoek naar een goede locatie voor het theater. Gemeente Emmen is van plan een nieuw stadstheater te stichten in Centrum-West. Het nieuwe theater en dierenpark zullen geïntegreerd worden waarmee een uniek concept ontstaat.

Deze ontwikkeling zal de gewenste oost-west-as van het centrum versterken en biedt – door het vrijkomen van circa 12 hectare centrumgebied – een enorme kans voor een kwaliteitsimpuls aan het centrum. De Hoofdstraatlocatie zal getransformeerd worden tot een groen park met ruimte voor woningen, kantoren en (culturele en ambachtelijke) bedrijvigheid. Architectuur, nul-energie en water zullen sleutelwoorden zijn bij de ontwikkeling van dit centrumgebied.

Het nieuwe dierenpark en theater zullen nauw met elkaar samenhangen en vormen een aangesloten gebied van circa 49 hectare¹. Daarmee is sprake van een integrale ontwikkeling van dagrecreatieve en culturele voorzieningen in Centrum-West. Voor deze ontwikkeling zal een nieuw bestemmingsplan opgesteld worden.

Toekomstige locatie Centrum-West en huidige locatie Hoofdstraat en ligging ten opzichte van waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied

¹ Deze oppervlakte is inclusief de al gerealiseerde dagrecreatieve voorzieningen.

Ligging

Het gebied waar het cultureel leisurepark gerealiseerd gaat worden is gelegen ten westen van de Hondsrugweg en grenst direct aan het centrum van Emmen. Het projectgebied wordt begrensd door de Hondsrugweg en woon- en zorgcentrum De Holdert aan de oostzijde, de Ermerweg aan de zuidzijde, het Oranjekanaal aan de westzijde en de installaties van Waterleiding Maatschappij Drenthe (WMD) en het gemeentehuis aan de noordzijde. Ten noorden en ten zuiden van het plangebied liggen de dorpen Westenesch en Noordbarger. De gronden waarop het cultureel leisurepark gerealiseerd wordt zijn grotendeels eigendom van WMD.

Eind jaren negentig werd met het oog op ruimtegebrek op de huidige locatie al besloten dat een deel van het dierenpark verplaatst zou worden naar de locatie in Centrum-West. Op de Noordbargeres is sinds 2002 locatie Es van het dierenpark geopend evenals de Waterfabriek (zie onderstaande luchtfoto). Hierdoor is in de huidige situatie sprake van één dierenpark op twee locaties. Het noordelijke deel van het plangebied ligt in het waterwingebied Noordbargeres en het zuidelijk deel ligt in het grondwaterbeschermingsgebied en is in agrarisch gebruik (zie afbeelding vorige pagina).

Huidige situatie bebouwing Centrum-west

1.2 Milieueffectrapportage

In het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.)² zijn voor verschillende activiteiten zogenoemde m.e.r.-drempels opgenomen. Als een m.e.r.-drempel wordt overschreden, ontstaat een m.e.r.-plicht.

Indien er sprake is van m.e.r.-plicht moet de m.e.r.-procedure worden doorlopen. Dit is een procedure die uiteindelijk leidt tot een Milieueffectrapport (MER). De m.e.r. is een hulpmiddel bij de besluitvorming over grote projecten en ingrepen. Het doel van een m.e.r. is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming door de overheid. De procedure is wettelijk geregeld in de Wet milieubeheer en diverse uitvoeringsbesluiten. In een MER worden op samenhangende, objectieve en systematische wijze de milieueffecten beschreven die naar verwachting zullen optreden als gevolg van de voorgenomen activiteit.

Als er sprake is van een m.e.r. voor een plan, wordt gesproken van een plan-m.e.r. Een plan-m.e.r. sluit aan bij het karakter van de besluitvorming, te weten het vaststellen van een kaderstellend plan. Een plan-m.e.r. dient milieu-informatie te geven voor keuzes op hoofdlijnen.

Voor het hier beschreven project is de m.e.r.-drempel uit categorie C 10.1 van het Besluit m.e.r.) aan de orde:

De aanleg van één of meer recreatieve of toeristische voorzieningen in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een voorziening of een combinatie van voorzieningen die 500.000 bezoekers of meer per jaar aantrekt.

Voor deze categorie van het Besluit m.e.r. geldt zowel een plan-m.e.r.-plicht als een m.e.r.-plicht voor het vaststellen van een bestemmingsplan dat de activiteiten mogelijk maakt. Voor het hier beschreven project wordt het bestemmingsplan Noordbargeres 1996 herzien³. De plan-m.e.r. en de m.e.r. zijn gekoppeld aan deze bestemmingsplanprocedure. Het eindproduct van deze procedure is een MER.

De gemeente kiest ervoor om de plan-m.e.r. en de m.e.r. samen te brengen in één procedure. Het eindproduct van deze procedure is een gecombineerd MER/Plan-MER. Aangezien de procedure voor het MER de zwaarste is, zal in het vervolg in deze startnotitie gesproken worden over het MER als het gecombineerde eindproduct wordt bedoeld en over de m.e.r. als de gecombineerde procedure bedoeld wordt.

Milieueffectrapport Themapark Emmen 1996

Eind jaren negentig is een m.e.r.-procedure gevolgd voor nagenoeg dezelfde locatie als in deze startnotitie besproken wordt (MER Themapark Emmen, 1996). Het m.e.r. plichtige besluit betrof het hierboven genoemde bestemmingsplan Noordbargeres 1996. Omdat in de toen opgestelde MER geen sprake was een theater en het plangebied niet in het waterwingebied gelegen was, is er voor gekozen om een geheel nieuwe m.e.r.-procedure te volgen.

Initiatiefnemer in deze m.e.r.-procedure zijn het college van B en W van de gemeente Emmen en Dierenpark Emmen. Het bevoegd gezag is de gemeenteraad van de gemeente Emmen.

1.3 Startnotitie

De voorliggende startnotitie is de eerste stap in de m.e.r.-procedure. De startnotitie biedt op hoofdlijnen informatie over de aanleiding en het doel van het initiatief, de m.e.r.-procedure en

² Voor het woord milieueffectrapportage worden twee afkortingen veel gebruikt: MER en m.e.r.. Milieueffectrapportage (m.e.r.) is de procedure waarbij nagegaan wordt wat de gevolgen zijn voor het milieu van bepaalde activiteiten alvorens die activiteiten worden ondernomen. Een milieueffectrapport (MER) is het product van m.e.r. (de procedure).

³ Het vigerende bestemmingsplan uit 1996 maakt realisatie van het grootste deel van de plannen al mogelijk (bestemming 'grootschalige dagrecreatieve doeleinden' (zie bijlage 3). Het theater past echter niet in deze bestemming. Ook is een klein deel van het plangebied gepland in de bestemming 'drinkwatervoorziening'.

het te nemen besluit. De lezers (omwonenden en betrokkenen, de Commissie voor de milieueffectrapportage en de wettelijke adviseurs) dienen voldoende informatie te krijgen over het initiatief en de onderwerpen die in het MER onderzocht zullen worden.

In deze startnotitie wordt een verdere toelichting gegeven op het initiatief en de maatschappelijke en recreatieve betekenis daarvan. Daarnaast wordt uitleg gegeven over de verschillende mogelijke inrichtingen voor aanleg van het recreatieterrein. Aan de hand van een aantal randvoorwaarden, uitgangspunten en een eerste beschrijving van het studiegebied wordt de beschrijving van de alternatieven in ruimtelijke zin afgebakend. Tevens wordt een eerste selectie gemaakt van de in het MER te beschrijven effecten die relevant zijn voor de besluitvorming over het park.

1.4 **Inspraak en advies**

Op basis van de startnotitie zullen richtlijnen worden opgesteld voor de inhoud van het milieueffectrapport. Daarvoor vraagt het bevoegde gezag advies aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) en de wettelijke adviseurs in de m.e.r.-procedure. Deze richtlijnen bevatten inhoudelijke eisen waaraan het op te stellen MER moet voldoen. In het kader van de plan m.e.r.-procedure zullen bestuursorganen die met de uitvoering van het plan te maken kunnen krijgen geraadpleegd worden over de reikwijdte en het detailniveau van het plan-MER. De startnotitie is tevens bedoeld om een ieder de gelegenheid te bieden opmerkingen te maken over de gewenste inhoud van het milieueffectrapport (MER). Deze (inspraak)reacties worden meegenomen bij het formuleren van de richtlijnen.

Op basis van deze richtlijnen wordt het MER geschreven. Zodra het klaar is en bekend is gemaakt, vindt er opnieuw inspraak plaats waarbij een ieder aan kan geven in hoeverre het MER een goed inzicht geeft in de te verwachten milieueffecten van het park. Daarna kan besluitvorming over het te wijzigen bestemmingsplan plaatsvinden.

Schriftelijke reacties kunnen binnen een termijn van 6 weken na ter inzage legging worden ingediend bij het bevoegde gezag. Waar en wanneer de startnotitie kan worden ingezien wordt bekend gemaakt door middel van advertenties in lokale en regionale bladen. Inspraakreacties kunnen onder vermelding van “MER Dierenpark en theater Emmen” gericht worden aan:

Gemeente Emmen
Ter attentie van mevr. J. Sikkema
Postbus 30001
7800 RA Emmen

1.5 **Leeswijzer**

In deze startnotitie wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de uitgangspunten voor het project. In dit hoofdstuk is tevens het relevante beleidskader voor het project opgenomen. In hoofdstuk 3 worden de voorgenomen activiteit en eventuele alternatieven beschreven. In hoofdstuk 4 wordt inzicht gegeven in de huidige milieutoestand en de wijze van toetsing van de milieueffecten. Ten slotte wordt in hoofdstuk 5 de vervolprocedure toegelicht.

De voorliggende startnotitie is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 zijn doel- en probleemstelling voor de aanleg van de projecten beschreven. Hierbij wordt tevens aandacht besteed aan de locatiekeuze en het beleidskader;
- In hoofdstuk 3 is een omschrijving gegeven van de voorgenomen activiteit, waarbij een mogelijk inrichtingsalternatief wordt beschreven;
- Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling in het gebied;
- In hoofdstuk 5 zijn de te verwachten en in het MER te onderzoeken effecten van de aanleg van het park uiteengezet;
- In hoofdstuk 6 is een toelichting gegeven op de m.e.r.-procedure in relatie tot de bestemmingsplanprocedure.

2 Uitgangspunten

2.1 Waarom dit initiatief?

In deze paragraaf wordt geschetst voor welk vraagstuk de voorgenomen activiteit (of één van de alternatieven) een oplossing moet bieden.

Herontwikkeling Hoofdstraatlocatie Dierenpark

De verplaatsing van het Dierenpark naar locatie Centrum-West zal de oost-west as van het centrum versterken en biedt – door het vrijkomen van circa 12 hectare centrumgebied – een enorme kans voor een kwaliteitsimpuls aan het centrum. De Hoofdstraatlocatie zal herontwikkeld worden tot een groen park met ruimte voor woningen, kantoren en (culturele en ambachtelijke) bedrijvigheid.

Versterken centrumfunctie van Emmen en toeristisch recreatieve infrastructuur

De regio Zuidoost Drenthe heeft in recreatief-toeristisch opzicht een bovenregionale functie. Hierin heeft de gemeente Emmen een groot aandeel met attracties als het Dierenpark Emmen het Veenpark en het in ontwikkeling zijnde Wildlife Resort Griendtsveen. Ook het overdekte winkelcentrum van Emmen trekt vele bezoekers. In het kader van de verdere versterking en verbreding van de sociaal-economische structuur in Zuidoost Drenthe wordt versterking van de centrumfunctie en uitbreiding van de toeristisch-recreatieve activiteiten van groot belang geacht.

Verdere ontwikkeling grootste toeristische attractie van Noord Nederland

Het Dierenpark Emmen (voorheen Noorder Dierenpark) is de enige diertuin van formaat in het noorden van Nederland en neemt een vooraanstaande positie in binnen de Nederlandse en Noord-Europese dierenparken. Het is in de loop der jaren uitgegroeid tot één van de belangrijkste attracties in dit deel van Nederland.

De bezoekersaantallen vertoonden sinds de jaren tachtig een stijgende lijn. Dierenpark Emmen heeft steeds door het aanbieden van nieuwe en innovatieve attracties hoge bezoekersaantallen, ook afkomstig uit plaatsen buiten de regio weten te trekken. Deze vernieuwingen hebben er voor gezorgd dat het dierenpark een vooraanstaande positie heeft verworven. Het dierenpark telde in 1993 een record bezoekersaantal van 1,8 miljoen. Sinds dat recordjaar is het aantal bezoekers echter gestaag afgenomen tot circa 1,2 miljoen bezoekers in het afgelopen jaar. (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1 Ontwikkeling bezoekersaantallen Dierenpark Emmen

(bron: Drenthe in Cijfers)

Jaar	1993	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bezoekers per jaar (x miljoen)	1,80	1,56	1,40	1,50	1,50	1,40	1,30	1,14	1,20

Omdat Dierenpark Emmen met zijn ruim 1 miljoen bezoekers zeer belangrijk is voor de economie en werkgelegenheid in Emmen en Zuidoost Drenthe is het van zwaarwegend maatschappelijk belang dat het park zijn goede concurrentiepositie behoudt. Vernieuwing, innovatie en daarmee meer ruimte voor het dierenpark is dan ook een belangrijke doelstelling vanuit sociaal-economisch oogpunt.

Al in de jaren negentig werd duidelijk, dat het dierenpark op de huidige locatie in het centrum, (locatie Hoofdstraat) op zijn fysieke grenzen is gestuit. De toegenomen kennis op het gebied

van dierenwelzijn kan hier niet langer in de praktijk worden gebracht. Om het voortbestaan van het park ook op de langere termijn te kunnen waarborgen is uitbreiding en vernieuwing van het recreatief product van groot belang. Zonder uitbreiding wordt een verdere afname in de bezoekersaantallen verwacht. Deze verwachting wordt met name ingegeven door de ontwikkelingen die zich voordoen bij andere zich vernieuwende dierenparken. Hierdoor kan Dierenpark Emmen haar vooraanstaande positie verliezen (wet van de remmende voorsprong). Uit de gestaag afnemende bezoekersaantallen blijkt dat de achteruitgang van de vooraanstaande positie daadwerkelijk is ingezet bij Dierenpark Emmen. Een verdere afname van bezoekersaantallen zal een duurzame zelfstandige exploitatie – en daarmee de continuïteit – van het dierenpark in gevaar brengen.

Om de gewenste ontwikkeling van Centrum-West te bewerkstelligen, centrumgebied vrij te maken voor nieuwe (economische) ontwikkelingen én de continuïteit van het dierenpark te waarborgen door het bieden van uitbreidingsmogelijkheden is gemeente Emmen van plan een cultureel leisurepark in Centrum-West te ontwikkelen. De vestiging van het dierenpark is daarbinnen de eerste en meest in het oog springende ontwikkeling.

Nieuwe locatie theater

Gemeente Emmen is al jaren op zoek naar een geschikte locatie voor een nieuw, volwaardig theater in het centrum van Emmen. Eind vorige eeuw bleek dat het theatergebouw niet meer aan de wensen van de tijd voldoet. Het pand is theatertechisch niet meer bij de tijd en ook op het gebied van arbeidsomstandigheden is het gebouw niet voldoende uitgerust. Gemeente Emmen is daarom van plan een nieuw theater te ontwikkelen in Centrum-West.

2.2 Doelstelling initiatief

In deze paragraaf wordt ingegaan op de doelstelling van het initiatief. Met andere woorden: de beleidsmatige motivering van het initiatief.

Centrumontwikkeling Emmen

Doelstelling van de gemeente is versterking van de stedelijke functie van Emmen en daarmee de sociaal-economische structuur in de gemeente en regio Zuidoost Drenthe. Het centrum trekt nu al miljoenen bezoekers per jaar. Onderdeel van de toekomstplannen voor het stadshart van Emmen is het intensiever ontwikkelen van de westkant van het centrum. Deze ambitie valt samen met de behoefte van het dierenpark aan een nieuwe, ruimere locatie en de zoektocht naar een geschikte locatie voor een nieuw, volwaardig theater. Een levendig en aantrekkelijk centrum trekt veel bezoekers. Dit wordt sterk bevorderd als het centrum een topattractie van wereldformaat huisvest. Ook de herontwikkeling van de Hoofdstraatlocatie biedt veel kansen voor de ontwikkeling van het centrum.

Doelstelling is tevens versterking van de rol die het dierenpark en theater spelen in de ontwikkeling van het Emmer centrum. Hiervoor is het noodzakelijk dat zowel dierenpark als theater gevestigd worden in de directe nabijheid van het huidige centrum en dat hiertussen een goede verbinding voor voetgangers gerealiseerd wordt. Onderdeel van de centrumontwikkeling is het ondertunnelen van een deel van de Hondsrugweg. Bovengronds ontstaat zo ruimte voor het plein, terwijl de intensief gebruikte Hondsrugweg beschikbaar blijft voor het autoverkeer.

Ruimte voor vernieuwing van het dierenpark

Doelstelling van de gemeente is het dierenpark als topattractie voor de regio te behouden en zo veel mogelijk te versterken. Door de voortdurende noodzaak tot vernieuwing en innovatie is gekozen voor het verhuizen van de gehele dierentuin naar de locatie van de huidige locatie Es. Op deze locatie is namelijk voldoende ruimte voor de vernieuwing en ontwikkeling van het dierenpark zodat het de concurrentie aan kan met andere dagrecreatieve voorzieningen in het land.

Integratie dierenpark en theater

Omdat de gemeente al jaren op zoek is naar een goede locatie voor het theater in het centrum wordt de verhuizing van de dierenpark gecombineerd met de vestiging van het stadstheater. Beide onderdelen grenzen aan elkaar en zullen in het planconcept nauw met elkaar samenhan-

gen. In het dierenpark zullen bijvoorbeeld verschillende pleisterplaatsen gebouwd worden waar vormen van podiumkunst het park in kunnen komen. Hiermee is sprake van een unieke integrale ontwikkeling: een uniek concept dat meerwaarde oplevert voor zowel het theater als het dierenpark.

2.3 Beleidskader

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van relevant beleid door verschillende overheden, zoals de gemeente, het Rijk en de provincie. Deze uitspraken hebben invloed op het besluit waarvoor het MER wordt opgesteld.

2.3.1 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is een nota van het Rijk waarin de uitgangspunten voor de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland zijn vastgelegd. Hierin gaat het om inrichtingsvraagstukken die spelen tussen nu en 2020, met een doorkijk naar 2030. In de nota worden de hoofdlijnen van beleid aangegeven, waarbij de ruimtelijke hoofdstructuur van Nederland een belangrijke rol zal spelen.

De nota heeft vier algemene doelen: versterken van de economie (oplossen van ruimtelijke knelpunten), krachtige steden en een vitaal platteland (bevordering leefbaarheid en economische vitaliteit in stad en land), waarborging van waardevolle groengebieden (behouden en versterken natuurlijke, landschappelijke en culturele waarden) en veiligheid (voorkoming van rampen).

"Ruimte voor ontwikkeling" is niet alleen de titel van de Nota Ruimte, maar is ook het uitgangspunt van het nieuwe ruimtelijk beleid: het Rijk geeft meer ruimte aan medeoverheden, maatschappelijke organisaties, marktpartijen en burgers. 'Decentraal wat kan, centraal wat moet' is het motto van het kabinet. Het Rijk focust zich meer dan voorheen op gebieden en netwerken die van nationaal belang zijn. De afzonderlijke nota's op de desbetreffende onderdelen van ruimtelijk beleid zijn samengevoegd tot één nota Ruimte.

Met de Nota Ruimte komt het accent te liggen op de ruimtelijke ontwikkeling en de dynamiek en minder op de restricties. Het nieuwe beleid vraagt om initiatief van overheden, bedrijven en burgers, maar ook om waarborgen voor bijvoorbeeld natuur, landschap en cultuurhistorie.

Het nationale ruimtelijk beleid is erop gericht de economische, ecologische en culturele waarden van de ruimte te versterken en duurzaam te ontwikkelen. Onderdeel hiervan is de bevordering van krachtige steden. Het gaat hierbij om herstructurering, stedelijke vernieuwing, transformatie, ontwikkeling van stedelijke centra en goede regionale beschikbaarheid. Doel is het ontwikkelen van veilige steden die in alle opzichten (zorg, welzijn, kunst, cultuur, onderwijs, recreatie en sport) voldoen aan de eisen van de gebruikers.

2.3.2 Provinciaal omgevingsbeleid provincie Drenthe

Het ruimtelijk beleid van de provincie Drenthe is verwoord in het tweede Provinciaal Omgevingsplan (POP 2) van 2004. Op 27 juni 2008 is de notitie 'Invoering nieuwe Wet ruimtelijke ordening' vastgesteld door GS van Drenthe. Hierin staat beschreven wat het provinciaal belang is tot en met de vaststelling van het nieuw provinciaal omgevingsbeleid (naar verwachting eind 2009).

Streekcentra

De streekcentra in Drenthe vormen het zwaartepunt bij de verdere verstedelijking van Drenthe. Het gaat om Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel. Assen en Emmen hebben een nationaal en regionaal een prioritaire positie in het ruimtelijk economisch beleid. De inspanningen van de gemeenten om deze kernen in kwantitatieve en kwalitatieve zin verder te ontwikkelen, zullen door de provincie worden ondersteund.

In bepaalde gevallen staat de gewenste ontwikkeling van de streekcentra, in samenhang met het streven naar een evenwichtige opbouw van de kern op gespannen voet met het elders in het POP 2 geformuleerde beleid ter bescherming van omgevingswaarden. In dergelijke gevallen kan de realisatie van de gewenste ontwikkeling de voorkeur krijgen, mits sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en afwezigheid van reële alternatieven. Het toepassen

van compensatie, in geval omgevingswaarden worden aangetast, is onderdeel van de besluitvorming.

Kernontwikkeling

Bij ruimtelijke ontwikkeling van kernen wordt gestreefd naar het in hoofdzaak handhaven van de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie. Door een zorgvuldige landschappelijke inpassing en door behoud van de aanwezige archeologische waarden is dit uitgangspunt goed haalbaar.

Een deel van de groei van de kernen zal in uitleggebieden tot stand komen. De locatie van uitleg wordt bepaald door tal van overwegingen (ontsluiting, voorzieningen, milieuaspecten, omgevingswaarden, water, enzovoort). In het POP II wordt niet aangegeven waar exact uitleg plaats dient te vinden. Het is aan de gemeenten om een visie op een evenwichtige kernopbouw te geven en te zorgen voor een kwalitatief goede afronding van kernen en overgang naar het landelijk gebied. Daarbij moet er een duidelijke afweging plaatsvinden tussen het belang van de kern zelf en de functies en waarden van het buitengebied.

Voor de bescherming van waardevolle gebieden is met behulp van contourlijnen aangegeven welke gebieden van bebouwing gevrijwaard dienen te blijven met het oog op hoge omgevingswaarden en waterwingebieden. De praktische betekenis van een contourlijn is dat, gerekend vanuit de kern, uitbreiding van de kernbebouwing voorbij deze lijn niet wordt toegestaan, behalve wanneer een gewenste ontwikkeling onder bepaalde voorwaarden de voorkeur heeft. Om een goede overgangssituatie van kern naar omliggend gebied mogelijk te maken, is verder een stedenbouwkundige afronding van de kern toegestaan. In dit verband kan een uitbreiding of realisatie van een individueel object ook passend zijn. In het kader van het overleg over een bestemmingsplan wordt, in relatie tot de omstandigheden ter plekke, de definitieve begrenzing van de kern bepaald.

Uit de functiekaart (POP kaart 1, zie afbeelding volgende pagina) blijkt dat het grootste deel van het plangebied op de functiekaart van POP 2 aangeduid is als bebouwde kom en binnen de contourlijn ligt. Bij de ontwikkeling van dierentuin en theater dient dit aspect dan ook aan de orde te komen.

Zonering landelijk gebied

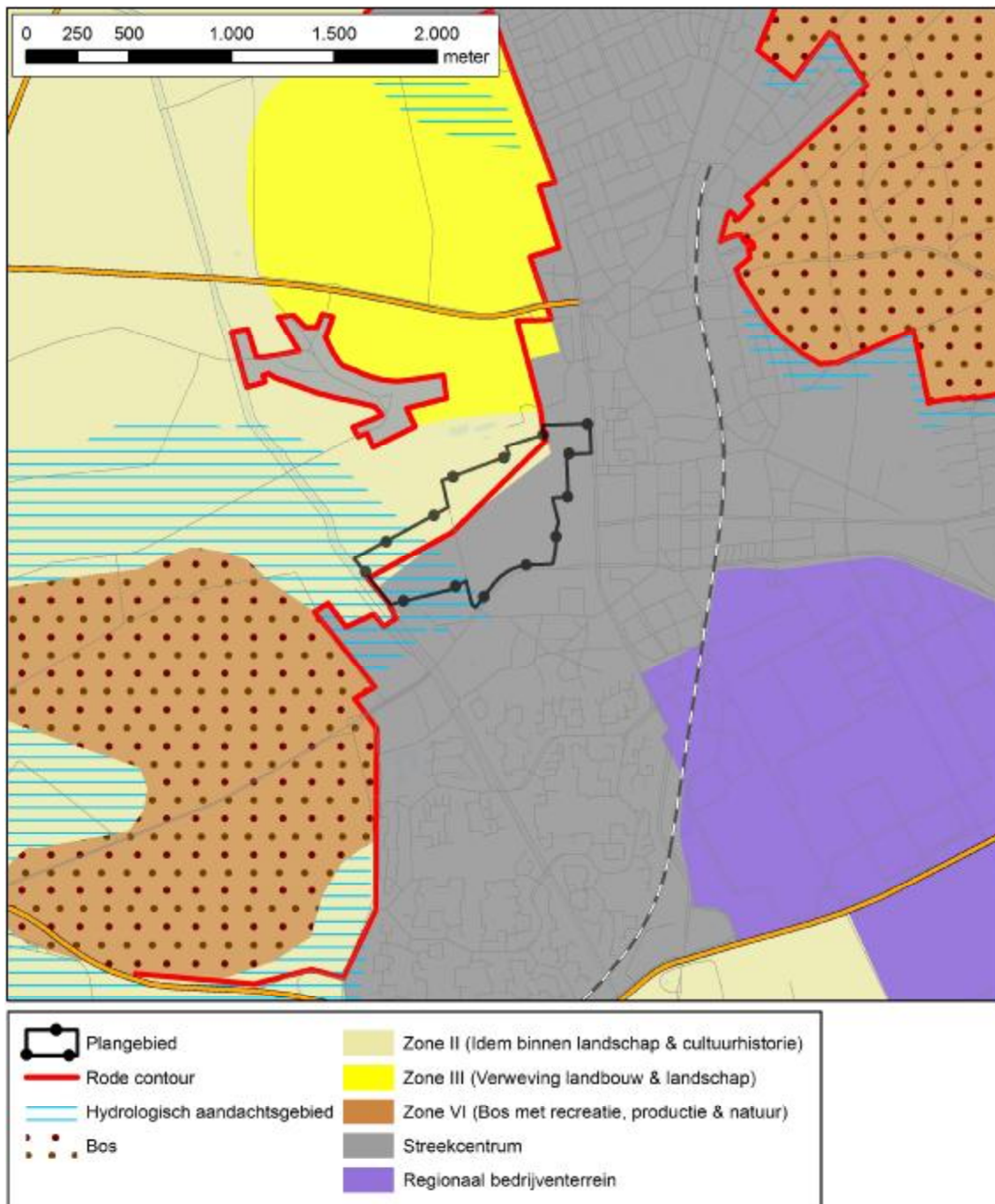
In het POP 2 is het landelijk gebied van de provincie ingedeeld in een zestal verschillende zones, de zogenaamde integrale zonering. Hiermee wordt de hoofddoelstellingen voor de gebieden aangegeven. De zonering speelt als globaal toetsingskader een rol bij de afweging van verschillende belangen bij ruimtelijke ingrepen.

Het noordelijk deel van het plangebied ligt in het gebied dat aangeduid wordt als zone II. Binnen deze zone staat de landbouwfunctie voorop. Daarnaast wordt recreatief medegebruik en de ontwikkeling van toeristisch/recreatieve bedrijven bevorderd. Daarbij mag de landbouwkundige hoofdfunctie niet wezenlijk worden aangetast.

Grootschalige dagrecreatie

De grootste aantrekkingskracht van de provincie zit in het Drentse landschap, de natuur en de cultuurhistorie. Het provinciale beleid richt zich dan ook op selectieve groei van het toerisme, waarbij kwaliteitsverbetering, product vernieuwing en promotie de belangrijkste speerpunten zijn.

De bestaande dagattracties staan weergegeven op POP kaart 2 (zie afbeelding pagina 14). De ontwikkeling van grootschalige dagattracties vindt bij voorkeur plaats aansluitend aan (sub)streekcentra, onder meer in stadsrandzones. Waar nodig en waar mogelijk wordt concentratie van voorzieningen en de aanleg van transferia nagestreefd. Bij vestiging of uitbreiding wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan een zo kort mogelijke aansluiting op het hoofd- en ontsluitend wegennet, in relatie tot de omvang van het bedrijf.

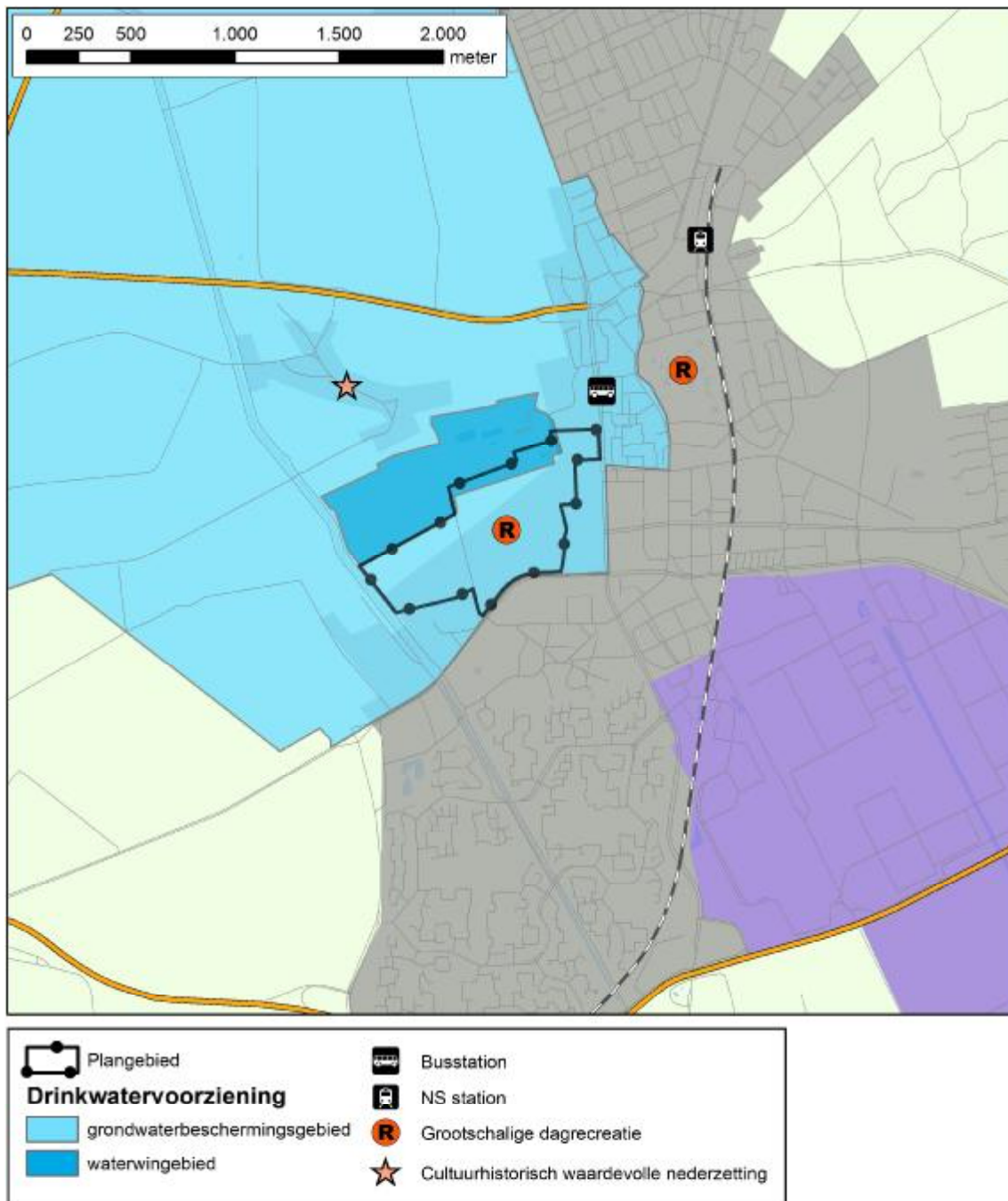

Funcatiekaart (POP kaart 1)

Cultuurhistorie en landschap

Doelstelling van het omgevingsbeleid is het herkenbaar (leesbaar) houden van de landschapstypen en de onderlinge samenhang. De herkenbaarheid is mede gebaseerd op cultuurhistorie, archeologie, aardkundige waarden en historische geografie. Het karakter van het landschap dient niet negatief te worden beïnvloed. Indien open gebieden als essen toch gedeeltelijk verdwijnen, dan zal zorgvuldig aandacht moeten worden besteed aan de landschappelijke inpassing van de voorgestane ontwikkelingen in relatie tot het essenlandschap.

Voor beschermde dorpsgezichten als Westenesch is het beleid gericht op handhaving en (waar mogelijk en zinvol) ook op herstel en/of versterking van de aanwezige cultuurhistorische waarden en herkenbare stedenbouwkundige structuur. Nieuwe ontwikkelingen dienen rekening te houden met deze cultuurhistorische waarden door een zorgvuldige landschappelijke inpassing.

Funciekaart overige aanduidingen (POP kaart 2)

Waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied

Een deel van het plangebied is gelegen in het waterwinningsgebied Noordbargeres. Dit betreft een winning van 23 putten met een onttrekking van 4 miljoen m³ per jaar. De Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) stelt voor de bij haar in gebruik zijnde waterwingebieden beheersplannen op waarin is aangegeven op welke wijze de waterwingebieden zijn of worden ingericht en beheerd. Tevens wordt aangegeven op welke wijze de bodem en het grondwater worden beschermd met het oog op de waterwinning. In de beheersplannen is minimaal aangegeven welke activiteiten en handelingen in de waterwingebieden zijn toegelaten.

Voor het waterwingebied Noordbargeres heeft de WMD het "Beheerplan wingebied Noordbargeres 2007-2012 (september 2007)" opgesteld. Voor wat betreft activiteiten en gebruik van het waterwingebied is dit beheerplan ook voor de provincie leidend. Eventuele ontwikkelingen in het waterwingebied die strijdig zijn met dit beheerplan worden ook door de provincie niet toegestaan. Uitgangspunt is altijd geweest dat het waterwingebied is voorbehouden voor activiteiten

die rechtstreeks verband houden met de waterwinning. Met de beheerplannen bieden de waterleidingmaatschappijen de mogelijkheid om het waterwingebied ook te gebruiken voor activiteiten die geen direct gevaar opleveren voor de bescherming van het gebied.

Provinciale Omgevingsverordening

In de Provinciale Omgevingsverordening (POV) is regelgeving opgenomen voor onder meer waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden. Hierin is geregeld dat de WMD een beheerplan opstelt waarin is aangegeven op welke wijze de waterwingebieden zijn of worden ingericht en beheerd en op welke wijze de bodem en het grondwater worden beschermd met het oog op de waterwinning. In de beheerplannen is minimaal aangegeven welke activiteiten en handelingen in de waterwingebieden zijn toegelaten. Verder is geregeld dat bepaalde ruimtegebruiken, inrichtingen en activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden die gevaar opleveren voor de bescherming van het gebied verboden zijn of niet veranderd mogen worden (bijvoorbeeld oprichten begraafplaats, opslag van ontvlambare of brandbare vloeistoffen of gebruik van bestrijdingsmiddelen). Realisatie van een dierentuin en een theater zijn toegestaan binnen een grondwaterbeschermingsgebied.

Gezien het vorenstaande moet worden voorkomen dat grootschalige activiteiten van het dierenpark plaats zullen gaan vinden in het waterwingebied indien deze een risico kunnen vormen voor de bescherming van het gebied. Indien niet bewezen kan worden dat er geen risico is voor bescherming van het gebied zullen er putten verplaatst moeten worden zodat de begrenzing van het waterwingebied gewijzigd kan worden.

2.3.3 Gemeente Emmen

Structuurvisie Emmen 2020

De structuurvisie Emmen 2020 vormt het kader waarbinnen de ruimtelijke ambities en het ruimtelijk programma van Emmen een plek krijgen. De structuurvisie is een ruimtelijke vertaling van de ambities en doelen uit de Strategienota. Het plan zet, door middel van een samenhangend beeld van de meest gewenste ontwikkeling op langere termijn, de lijnen uit voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling. De structuurvisie vormt het kader voor op te stellen bestemmingsplannen. Na vaststelling vervangt de Structuurvisie het vigerende structuurplan Emmen 1980. De basis van dit voorontwerp is te vinden in het Kernkeuzendocument Structuurplan Emmen 2020 (2005).

Toeristische hoofdstructuur

Om de kansen voor Emmen op het gebied van leisure te benutten, richt de inzet zich op het voortbouwen en verder koppelen van de aanwezige leisurevoorzieningen, het aanbieden van arrangementen, het langer vasthouden van bezoekers en marketing van leisure in en om Emmen. Sommige leisurevoorzieningen concentreren zich op één specifieke locatie (zoals bijvoorbeeld het centrum, het theater/dierenpark, de Meerdijk, enzovoort), maar een ander belangrijk onderdeel van het leisure-aanbod bestaat uit het Emmer landschap. Diverse functies in het buitengebied, zoals landbouw, water en natuur fungeren als decor bij leisure-activiteiten. Ontwikkelingen vanuit deze functies hangen derhalve met elkaar samen.

In aansluiting op aanwezige voorzieningen en aanwezige plannen wordt ruimtelijk ingezet op drie leisurezones:

- De rode leisurezone, die vanuit de essen en het centrum van Emmen over Erica loopt. Binnen deze as is leisure een belangrijke economische factor;
- De blauwe leisurezone: de vaarwaterwereld: bestaande uit een koppeling van nieuwe initiatieven aan de vaarroute Erica- Ter Apel;
- De groene leisurezone: de extensieve zone die dwars door de gemeente loopt van Weerdinge naar het Bargerveen. Deze as valt deels samen met de ecologische hoofdstructuur; het accent ligt hier op extensieve c.q. routegebonden vormen van recreatie. Nieuwe en grootschalige leisure-ontwikkelingen vinden bij voorkeur plaats in de rode en blauwe assen.

Emmen centrum

Conform het Masterplan Emmen Centrum (zie hieronder) wordt de leisurfunctie van het centrum versterkt. Het uitbouwen, toevoegen en moderniseren van functies draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de toeristenstad Emmen. Het betreft hierbij een heel breed scala aan leisure voorzieningen, zoals het theater, winkels, evenementen, het dierenpark, en horeca. Ook voor verblijfsvoorzieningen is ruimte gereserveerd. Versterking van dé attractie van Emmen, het Dierenpark, is hierin een zeer belangrijke schakel.

Eén van de belangrijkste opgaven in het centrum vormt de verplaatsing van de gehele dieren-tuin naar de locatie op de Es. In combinatie met het theater en een evenementenplein wordt een geheel nieuw concept gecreëerd en ontstaat hier een trekker van formaat. Het nieuwe complex van theater en dierentuin zet Emmen nog meer dan voorheen als leisure port op de kaart. Tegelijkertijd liggen er kansen voor een impuls binnen het bestaande centrum. Deze worden in de periode tot 2020 benut.

Essen

De Noordbargeres maakt deel uit van het centrum van Emmen. Hier is ruimte voor de uitbreiding van het dierenpark. Aan de noordzijde van het dierenpark is een groene zone voorzien. Naast een uitloofunctie voor de stad in een groene setting kan deze gezien worden als inpassing van het dierenpark. Tevens ligt er in dit deel een functie voor de drinkwaterwinning.

De essen zijn een bepalende en onderscheidende factor voor de kern Emmen en in het bijzonder voor het centrum en de wijk Emmermeer. Dit geldt met name voor de Schimmeres en Emmeres. De Noordbargeres is al deels verstoord. Redenen voor een zorgvuldige omgang met de essen zijn de bijzondere landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit en de potentie van het gebied als uitloopgebied voor de kern Emmen. De inzet richt zich op verbetering van de verbinding tussen stad en essen. Zichtbaarheid, toegankelijkheid en gebruiksmogelijkheden worden vergroot.

Masterplan Emmen Centrum⁴

Het Masterplan Emmen Centrum (MEC) beschrijft de visie op de toekomst van het centrum van Emmen. De versterking van de stedelijke centrumfunctie (een economische impuls voor de hele gemeente en regio) is de rode draad in het MEC. De economische kracht van het centrum moet vergroot worden en de centrumfuncties van de stad (kennisinstellingen, zorginstellingen, etc.) versterkt. Het huidige centrum is vooral noord-zuid georiënteerd. Om een compact, goed bereikbaar en vitaal stadshart van Emmen te krijgen, is het noodzakelijk om ook de oost-west as van het centrum te ontwikkelen.

Met de plannen rondom het dierenpark en het theater kan in het centrum van Emmen de gewenste oost-west as gerealiseerd worden. Het project bestaat uit drie nauw samenhangende onderdelen: de ontwikkeling van de westkant van het centrum, de nieuwe invulling van de huidige dierenparklocatie aan de Hoofdstraat en de verbinding tussen beide centrumgebieden.

Toeristisch Recreatief Ontwikkelings Plan

Het Toeristisch Recreatief Ontwikkelings Plan (TROP) wordt momenteel geactualiseerd. Dit plan heeft aan de basis gestaan van de ontwikkeling van de gemeentelijke ambities ten aanzien van toerisme en recreatie. In het TROP wordt als ruimtelijke structuur voor de toeristische ontwikkeling een aantal kernzones en structuren aangegeven. De hierbij beoogde toeristische hoofdstructuur is vertaald in het ontwerp van de Structuurvisie Emmen 2020 (zie hierboven). In grote lijnen komt de in de Structuurvisie opgenomen structuur overeen met de ontwikkelingskaart uit het vigerende TROP.

Toerisme is benoemd als één van de kansrijke economische sectoren, die moeten bijdragen aan de diversificatie van de economie. Dit streven is vertaald in een drietal doelstellingen:

⁴ Deze visie is vastgesteld door de Raad en vormt als zodanig een toetsingskader. Omdat er geen inspraak en overleg heeft plaatsgevonden is de visie niet aan te merken als structuurvisie.

- Een toename van het aantal arbeidsplaatsen in de sector toerisme en recreatie; richtlijn is een groei van 3-5% per jaar in de periode 2001 – 2010 (peiljaar 2001 kent een aantal arbeidsplaatsen in de toeristische sector van ca 2000 banen; in 2006 is dit gegroeid naar ca. 2500);
- Het stimuleren van een gevarieerd aanbod van verblijfsrecreatieve voorzieningen;
- Het jaarlijkse aantal overnachtingen te doen toenemen met 75.000 in 2010 (peiljaar 2003 met een aantal overnachtingen van ca. 328.000).

Energie- en klimaatbeleid

Het huidige energie- en klimaat beleid van de gemeente Emmen is vastgelegd in het Energie en klimaatbeleidsplan van 2006. Dit beleidsplan kent de volgende doelstelling:

- Vermindering van de emissie van CO₂ in 2010 met 6% ten opzichte van 2000;
- 10% van de gebruikte energie in de gemeente Emmen is in 2020 afkomstig van duurzame vormen van energie als zon, wind, water, enzovoort.

Deze duurzaamheidsambitie van de gemeente Emmen komt terug in de volgende besluiten:

- Op 28 juni 2007 besluit de gemeenteraad te streven naar een klimaatneutraal Emmen in 2020;
- Op 29 januari 2008 heeft het college besloten in te stemmen met het Klimaatconvenant dat het VNG met het Rijk heeft afgesloten.
- Op 11 maart 2008 heeft het college besloten tot het mede ondertekenen van het Energieakkoord Noord Nederland dat het Rijk en Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) hebben gesloten in het verlengde van het Klimaatconvenant.

Het Klimaatconvenant heeft als doelstelling:

- Een reductie van de uitstoot van broeikasgassen van 30% in 2020 ten opzichte van 1990. Het gaat dan zowel om CO₂ als overige broeikasgassen, zoals lachgas en methaan;
- Een energiebesparing van 2% per jaar;
- Een aandeel van hernieuwbare energiebronnen van 20% in 2020.

Het energieakkoord Noord-Nederland heeft als accent het versterken van de energiegerelateerde en energie-innovatieve activiteiten in Noord-Nederland. Het aanbod van de gemeente in G27-verband kent met name activiteiten die een duurzame gebouwde omgeving bevorderen.

GVVP Emmen bereikbaar en duurzaam veilig

Het huidige GVVP is vastgesteld in 2000. Centraal in het gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid staan bereikbaarheid en duurzaam veilig. Bereikbaarheid gaat zowel om de externe bereikbaarheid - de bereikbaarheid van het stedelijk centrum Emmen in een grensoverschrijdende regio - als de interne bereikbaarheid - de bereikbaarheid van centrum, woonwijken en bedrijventerreinen binnen de gemeente.

Centrale doelstelling van het GVVP is:

- De realisering van een efficiënt, veilig en duurzaam personen- en goederenvervoer;
- Het streven naar de verbetering van de bereikbaarheid binnen de randvoorwaarden die uit een oogpunt van leefbaarheid daaraan worden gesteld.

Emmen huisvest een aantal belangrijke recreatieve trekkers. Bereikbaarheid, parkeerfaciliteiten en bewegwijzering zijn belangrijke dragers voor een geslaagd recreatiebeleid.

Het parkeerbeleid gaat uit van het beperken van het langparkeren in het centrum. Voor langparkeren zijn twee parkeerterreinen aangewezen:

- Parkeerterrein Emmen-noord, nabij Frieslandweg;
- Parkeerterrein Emmen-zuid, bij Hondsrugweg/Ermerweg.

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

In voorgaande hoofdstukken is beschreven hoe de gemeente Emmen gekomen is tot het besluit van het ontwikkelen van een cultureel leisurepark. De ontwikkeling van het nieuwe dierenpark en theater zijn hier de eerste en voornaamste onderdelen van. Het zijn tevens de voorgenomen activiteiten die het opstellen van een MER nodig maken.

3.1 Voorgenomen activiteit

De gemeente Emmen en het dierenpark Emmen zijn in nauwe samenwerking gekomen tot een ontwerp van een toekomstgericht, duurzaam en innovatief nieuw dierenpark en theater, waarbij unieke ontmoetingen met natuur en cultuur worden geboden (zie afbeelding volgende pagina en bijlage 3). Emmen onderscheidt zich hiermee van andere steden door haar gasten een geheel nieuw concept aan te bieden: een dierenpark met daarin geïntegreerd een theater (werknaam 'Sinds 2010').

De strategie van Dierenpark Emmen is om met belevingsvolle, aantrekkelijke presentaties rondom het thema 'dier en natuur' een groot publiek te trekken. Daarom is voor de komende jaren een ontwikkelingsplan opgesteld, dat bij realisatie leidt tot het ontstaan van een nieuw dierenpark dat in de verre omtrek niet vergelijkbaar is met andere parken. Een groot verschil met de huidige aanpak is dat er meer nadruk wordt gelegd op beleving.

Het huidige park is geheel ontwikkeld vanuit een educatieve invalshoek. Naar verwachting zullen de bezoekers van de toekomst steeds meer beleving eisen. Het begrip belevingswaarde zal doorslaggevend worden bij de keuze en de inrichting van nieuwe publiekspresentaties. Educatie blijft wel een belangrijk element dat altijd een rol zal spelen, evenals toegankelijkheid en gebruiksgemak. Deze laatste randvoorwaarden krijgen bij een naar verwachting gemiddeld ouder publiek (als gevolg van de vergrijzing) een steeds grotere betekenis.

Het nieuwe concept gaat uit van een maximale afwisseling, een hoog verrassingsgehalte, afgewogen belevingshoogtepunten, minimale loopafstanden, een maximaal gebruik van thematisch passend personenvervoer (gemak, comfort) en een uitgekende educatieve invulling (inhoudelijke betrokkenheid). Samenvattend: het beste uit de dierentuinwereld wordt gecombineerd met de meest bruikbare tools uit de wereld en het theater (themativering, personenvervoer, functionele 'rides', voorstellingen, shows, evenementen).

Vijf werelden

De basis van het nieuwe park wordt gevormd door de Wereld van de Ontmoeting, drie klimaatwerelden (Hete Droogte, IJzige Kou en Vochtige Warmte) en de Wereld van het Theater. Deze vijf verschillende werelden bieden binnen hun thema eigen dieren, sfeer, aankleding, en bijbehorende attracties aan de gasten. Binnen elke wereld worden bovendien drie verschillende soorten routes uitgezet, zodat bezoekers avontuurlijke, educatieve of ontspannen wandelingen kunnen maken. Alle werelden beginnen en eindigen in een spectaculaire multifunctionele voorziening met horeca en speelvoorzieningen: de wereld van de Ontmoeting. Eén van de vijf werelden is de wereld van het Theater.

De werelden zijn totaal verschillend van karakter en representeren feitelijk het natuurlijke en culturele product van specifieke klimaatsomstandigheden. Zo is er naast de wereld van het Theater een wereld van Vochtige Warmte, een wereld van Hete Droogte en een wereld van IJzige Kou. Cultuur- en natuurverschijnselen uit die verschillende klimaatszones zullen op een sfeervolle, belevingsvolle en soms spectaculaire wijze worden gepresenteerd.

Concept ontwerp dierentuin en theater

In onderstaande tabel is weergegeven uit welke onderdelen de voorgenomen activiteit bestaat. De reeds aanwezige bebouwing inclusief voorzieningen (onder meer de logistieke route Dierpark via Ermerweg en de huidige parkeerplaatsen) maken hier geen onderdeel van uit.

Onderdelen voorgenomen activiteit

Wereld	Onderdelen	Omschrijving
Wereld van het Theater	Grote zaal (inclusief toneeltoren), Kleine zaal, Expositie/workshop, Kantoor, Foyer, Expeditie	
Wereld van Ontmoeting	Podium, Winkel, Entrees overige Werelden, Horeca	
Wereld van Hete Droogte	Dieren en verblijven	Manenschaap, Mantelbaviaan, Kangoeroe, Emoe, Oryx, Dromedaris, Stokstaart, Stekelvarken, Nijlpaard, Witte Neushoorn, Impala, Waterbok, Gnoe, Zebra, Struisvogel, Leeuw, Giraffe, Hyena,

	Routes Voorzieningen	Safari-jeepe, looproute Pleisterplaats, kinderboerderij, uitkijk, overnachtingsmogelijkheid (10 personen)
Wereld van IJzige Koude	Dieren en verblijven	Siberische Tijger, Mara, Guanaco, Nandoe, Rendier, Sneeuwhaas, Bizon, Eland, Prairiedog, Zearend, Raaf, IJsbeer
	Routes Voorzieningen	Treintje, looproute Pleisterplaats, uitkijk
Wereld van Vochtige Warmte	Dieren en verblijven	Rode Boshond, Indische Neushoorn, Indische Olifant, Axis Hert, Mandarijn Eend, Orang Oetan, Maki, Waterbuffel, Pauwen, Bankivahoen, Vari, Gibbon, Brulaap, Tapir, Slingeraap, Doodshoofdaap, Colobusaap, Brilbeer, Neusbeer, Flamingo, Vogelverblijf, Alligator, Zee-koeien,
	Routes Voorzieningen	Vaarroute, looproute Pleisterplaats, tribune, uitkijk, tropische kas, overnachtingsmogelijkheid (10 personen)
Overige voorzieningen	Uitloopgebieden dieren Overige dierenverblijven en quarantaine Verbouw gewassen Dienstgebouwen Personeelruimtes Logistieke route theater Waterzuivering (Waterfabriek) Waterbuffer Ondergrondse parkeergarage	Opslag, werkplaatsen, berging, enz. Kantoor, kantine Ontsluiting via Vreding Uitbreiding huidige capaciteit

Fasering

Het geheel nieuwe dierenpark en theater zal in fasen in Centrum-West worden gerealiseerd. Dit zal zes jaren in beslag nemen gerekend vanaf het jaar 2009. Tijdens dit proces zal het park in het centrum en de locatie van theater Muzeval uiteindelijk worden gesloten en worden herontwikkeld.

3.2 Locatiekeuze

Op verschillende momenten heeft bestuurlijke afweging en besluitvorming plaatsgevonden over Centrum-West als nieuwe locatie voor Dierenpark Emmen. Deze keuze wordt in verschillende beleidsdocumenten genoemd (onder andere POPII, Structuurvisie Emmen 2020, zie §2.4) en is vastgelegd in het oude MER Themapark Emmen (1996) en het vigerende bestemmingsplan Noordbargeres 1996 (zie bijlage 3). In 2002 werd locatie Es daadwerkelijk geopend en maakten de Humbolt-pinguïns de overstap naar de westkant van het centrum waardoor in de huidige situatie sprake is van één dierenpark op twee locaties.

De in het verleden gemaakte keuze voor Centrum-West is daarmee een voldongen feit. Vestiging van het dierenpark op een andere locatie dan deze zou ten koste gaan van het functioneren van de huidige locatie Es en is daarom vanuit bedrijfseconomisch oogpunt niet aan de orde.

3.3 Ontwerputgangspunten dierentuin en theater

Het ontwerp van de dierentuin en theater en de gekozen situering van de verschillende werelden berust op onderstaande uitgangspunten.

Aansluiten op bestaande activiteiten

Basisuitgangspunt is het voortborduren op en aansluiten bij de bestaande dierenparkfaciliteiten, zoals de gebouwen, entree en logistieke routes van Dierenpark Emmen en de Waterfabriek. Deze bestaande faciliteiten zijn in belangrijke mate sturend voor het ontwerp van het nieuwe dierenpark en theater.

Samenhang dierenpark en theater

Het dierenpark en het theater zullen nauw met elkaar samenhangen. Uitgangspunt is daarom een fysieke koppeling tussen de wereld van het Theater en de drie klimaatwerelden via de wereld van Ontmoeting. Daarmee vormt het theater tevens de schakel tussen stad en park. De wereld van de Ontmoeting komt samen met de wereld van het Theater in één gebouw.

De locatie van de wereld van het Theater nabij de Traverse is ingegeven door de wens om deze als centrumvoorziening fysiek onderdeel te laten zijn van het centrum van Emmen (Ontmoetingsplein). Tevens is het noodzakelijk om de in het oog springende bouwmassa stedenbouwkundig aan te laten sluiten bij reeds bestaande bouwmassa's aan beide zijden van de Hondsrugweg. Gelet op de bouwhoogte is plaatsing van het theater verder het landschap in (in westelijke richting) niet aan de orde. Het theater is vanuit functioneel en landschappelijk/ stedenbouwkundig oogpunt gebonden aan de locatie nabij de Traverse.

Ligging theater aan Ontmoetingsplein en Traverse

Maquette theater

Inrichting dierenpark

Het ontwerp van het dierenpark is sterk gebonden aan specifieke randvoorwaarden met betrekking tot het parkconcept (locatie van dieren, stallen, looproutes en locatie van logistieke en facilitaire voorzieningen en veiligheid);

De drie klimaatwerelden zijn ontworpen als lussen die starten en eindigen in de wereld van Ontmoeting. Vanwege de ligging van de al aanwezige bebouwing (Locatie Es van het dierenpark en de Waterfabriek en verzorgingstehuis De Holdert) is het noodzakelijk dat één van de drie werelden ten noorden van de huidige bebouwing komt. Het is namelijk ruimtelijk en logistiek niet haalbaar dat de lussen van alle werelden tussen de gebouwen van Locatie Es en verzorgingstehuis De Holdert gesitueerd worden. Omdat de benodigde vaarroute voor de wereld van de Vochtige Warmte een breedte vereist die nabij de Holdert ruimtelijk niet ingepast kan worden, is er voor gekozen om deze wereld ten noorden van de huidige bebouwing te plaatsen. Daarnaast is de ligging van deze waterrijke wereld ingegeven vanwege de nabijheid van de Waterfabriek. Door de bassins zoveel mogelijk in de buurt van de waterzuivering te plaatsen wordt zo weinig mogelijk energie verloren met verpompen van water.

De wereld van de Vochtige warmte wordt gekoppeld met de wereld van Ontmoeting en Theater in de vorm van een tropische kas met tropische dieren. Deze koppeling is noodzakelijk vanuit energetisch oogpunt omdat de warmte die hiervoor benodigd is deels onttrokken kan worden aan de de wereld van Ontmoeting en Theater.

De wereld van de Vochtige Warmte zal aan de noordkant worden begrensd met overwegend snelgroeïende houtsoorten zoals wilg, els en populier. Hier is het streven om het publiek zowel vanaf parkzijde als vanaf landschapszijde een beleving te geven van een bosrand. Deze bosrand geeft de bezoekers de beslotenheid die zo kenmerkend is voor de sfeer van een tropisch bos. Aan de buitenzijde van de noordrand zullen in de loop der tijd eiken het beeld gaan bepalen, geheel in aansluiting met overige boomgroei op en rond de Noordbargeres.

Impressie dierenpark vanuit het oosten

Vanuit het perspectief van de beleving van de bezoekers is het van groot belang om het publiek "onder te dompelen" in het thema van de wereld waarin ze zich bevinden. Dat betekent dat visuele verbindingen met de buitenwereld zoveel mogelijk worden vermeden. Een uitzicht op hoogbouwappartementen of op een aardappelakker vanuit de wereld van de Hete Droogte of

de Tropische Warmte doet ernstig afbreuk aan de beleving van die wereld. Om deze reden is ervoor gekozen om de wereld met de minste boom- en struikvegetatie (Hete Droogte) centraal in het park te situeren. Door het aan te leggen reliëf in het landschap zal hier de beslotenheid worden gecreëerd die essentieel is voor de juiste belevingswaarde.

Aan de zuidkant is de wereld van de IJzige Kou gesitueerd die langs de rand kan worden afgewerkt met een Taiga-achtige beplanting van naaldbomen. Vanuit het park geeft dit een natuurlijke begrenzing van de toendra-achtige landschappen in deze wereld. Vanaf de Ermerweg wordt met de beplanting van naaldhout een voortzetting van het verderop gelegen Noordbargerbos beoogd. Mogelijk zal op één of meer plaatsen een doorkijkje worden gerealiseerd als etalage van het park.

Voor het dierenpark zijn publieks-, horeca- en bedrijfsgebouwen benodigd. De betreffende gebouwen zullen relatief laag zijn (circa 10 meter) en zo goed mogelijk worden ingepast in het reliëf van het landschap en met groenvoorzieningen worden gecamoufleerd. Voor de parkbeleving is het van groot belang dat bedrijfsgebouwen niet zichtbaar zijn voor de bezoeker. Voor het aanzicht vanaf de buitenzijde is het streven om te zorgen voor een maximale beleving van groen op de es en een minimum aan gebouwen, hekken en exotische beplanting in beeld te krijgen.

Verbouw gewassen en waterbuffer

Het westelijke deel van het plangebied zal gebruikt worden voor het verbouwen van gewassen (voedsel, takken) voor de in het park te houden dieren. Doelstelling van het dierenpark is namelijk een gesloten nutriëntenkringloop.

De dierentuin streeft naar een gesloten waterbalans die 95% van de tijd blijkt te voldoen. In tijden van pieken en dalen blijkt de huidige buffercapaciteit echter onvoldoende en wordt er geloosd op het Oranjekanaal of wordt drinkwater aangevoerd om tekorten aan te vullen. Om te kunnen (blijven) voldoen aan een gesloten waterbalans wordt in het westelijk deel van het plangebied rekening gehouden met de aanleg van een waterbuffer voor overtollig hemelwater, eventueel in combinatie met een helofytenfilter voor zuivering van bedrijfswater. Omdat de huidige locatie al beschikt over een waterzuiveringsfaciliteit op eigen terrein (de Waterfabriek) zal nader bekeken worden in hoeverre en in welke omvang een helofytenfilter gewenst is. Overigens is nog onduidelijk of een helofytenfilter überhaupt haalbaar is gelet op de ligging in het grondwaterbeschermingsgebied.

Waterwinning

Vanwege de ligging in het grondwaterbeschermingsgebied en de kwaliteit van het grondwater zullen maatregelen worden genomen om het watersysteem van het dierentuin geheel te scheiden van het grondwatersysteem. Zoals reeds in de huidige situatie plaatsvindt.

Een deel van de activiteiten gaat plaats vinden in het waterwingebied Noordbargerres. Omdat grootschalige dagrecreatieve activiteiten gelet op provinciaal beleid en regelgeving (POPII en POV) niet gecombineerd kunnen worden met waterwinning zal de begrenzing van het waterwingebied gewijzigd worden door verplaatsing van maximaal vijf putten. Dit betekent dat de winning voor maximaal circa 800.000 m³ gewijzigd zal worden⁵.

Door WMD zal nader onderzocht worden of er door middel van innovatief grondwaterbeheer mogelijkheden zijn voor meervoudig ruimtegebruik zodat de begrenzing van het waterwingebied niet gewijzigd hoeft te worden. Voorwaarde is minimalisatie van risico's door afscheiding van waterpartijen met behulp van folie en continue monitoring van de waterkwaliteit. Hierin speelt als belangrijke voorwaarde mee dat de waterbehandeling in het park in handen van het WMD komt, zodat maximale controle en beheersing gegarandeerd is.

⁵ Hiermee blijft deze wijziging onder de m.e.r. drempel voor de wijziging van bestaande grondwater onttrekkingen (categorie 15.1). De gevallen waarin een m.e.r. (beoordelings)-plicht geldt, betreffen een hoeveelheid van respectievelijk 3 en 1,5 miljoen m³.

Duurzaam Dierenpark Emmen

In het nieuwe dierenpark zal veel aandacht worden besteed aan de ontwikkelingen op het gebied van energiebesparing. Doelstelling is het ontwikkelen van een energieneutraal dierenpark en het meest duurzame dierenpark van Europa. Voor het bereiken van een zo duurzaam mogelijke energievoorziening worden de volgende stappen gevolgd:

- Stap 1. Beperking van de energievraag;
- Stap 2. Gebruik maken van duurzame energiebronnen;
- Stap 3. Zo efficiënt mogelijk gebruik maken van eindige energiebronnen.

1. De energievraag wordt bepaald door maatregelen die in principe jarenlang vastliggen, zoals stedenbouwkundige, constructieve en vormgevingstechnische maatregelen. Er zal bijvoorbeeld rekening worden gehouden met:

- De oriëntatie op de zon;
- De mate van isolatie;
- De lichttoetreding, bepaald door de raamverdeling en het oppervlak van de ramen;
- De integratie van bouwkundige en installatietechnische elementen, zoals vloersystemen waarin energie-installaties zijn geïntegreerd.

2. Er zal zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van duurzame energiebronnen. Duurzame energie, die op gebouwniveau kan worden toegepast, valt onder te verdelen in:

- Zonne-energie;
- Warmte/koude opslag in de bodem met behulp van warmtepompen;
- Windenergie.

3. Als alles is gedaan aan energiebesparing en duurzame energie, is het zaak om alle installaties, apparatuur en verlichting zo efficiënt mogelijk te laten werken. Qua duurzaamheid is dit de stap met een geringere inbreng. In principe zal er altijd worden gekozen voor de zuinigste energieverbruikers.

Naast energiebesparing wordt gezocht naar overige innovatieve oplossingen die kunnen bijdragen aan duurzaamheid, bijvoorbeeld:

- Biovergisting organische afvalstoffen op locatie;
- Duurzame materialen bodembedekking stallen;
- Landschappelijke inpassing in de omgeving;
- Educatie en bewustwording;
- Duurzame bouwmaterialen en -technieken en een duurzame exploitatie;
- Toepassing lokaal aanwezig leem voor landscaping;
- Toepassing sensortechnologie.

3.4 Overige aspecten

Parkeren

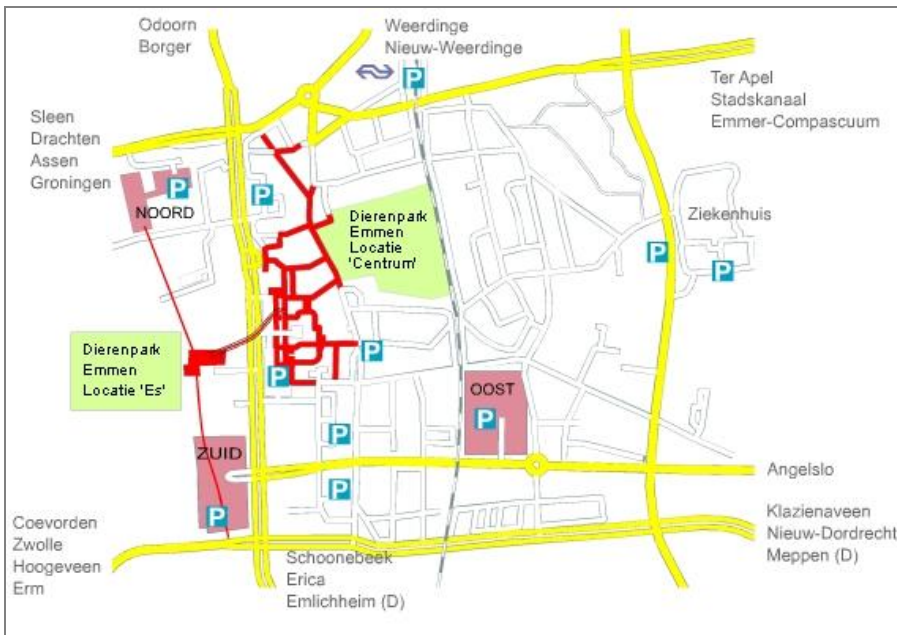
Voor het nieuwe dierenpark en theater zal gebruik gemaakt worden van de bestaande parkeerfaciliteiten van het dierenpark. Deze zullen in principe niet worden gewijzigd. Om die reden maken de parkeervoorzieningen dan ook geen onderdeel uit van de voorgenomen activiteit.

- P Zuid (1533 parkeerplaatsen) langs de Hondsrugweg als hoofdparkeervoorziening;
- P Noord (775 parkeerplaatsen) langs de N381 voor bezoekers vanuit Noord Nederland;
- P Oost (660 parkeerplaatsen) lang de Van Schaikweg als overloop op topdagen.

Logistiek

Voor de aan- afvoer van diervoeding, horeca enzovoort zal gebruik worden gemaakt van de bestaande logistieke route voor de huidige gebouwen die aantakt op de Ermerweg.

Huidige parkeersituatie in het centrum van Emmen (bron: gemeente Emmen)

3.5 Alternatieven

In het MER zullen tenminste de volgende alternatieven worden beschouwd:

- Het nulalternatief (huidige situatie en autonome ontwikkeling);
- Eén of meerdere inrichtingsalternatieven;
- Het meest milieuvriendelijke alternatief;

Nul alternatief

Het nulalternatief beschrijft de situatie als de voorgenomen activiteit niet tot ontwikkeling komt. Hierbij worden autonome ontwikkelingen (anders dan het initiatief) wel meegenomen. Het nulalternatief zal dienst doen als referentiekader voor het beschrijven en beoordelen van de effecten van de in beschouwing te nemen alternatieven. Zodoende wordt duidelijk welke voor- en nadelen elk alternatief heeft ten opzichte van de situatie zonder het initiatief.

Inrichtingsalternatief

Hiervoor is de voorgenomen activiteit beschreven. In het kader van m.e.r.-procedures wordt veelal bekeken of er voor de voorgenomen activiteit reële alternatieven zijn.

In theorie is een groot aantal variatiemogelijkheden voor de inrichting denkbaar. Door het wenspakket van initiatiefnemer en gemeente en door diverse specifieke randvoorwaarden wordt de keuzevrijheid in inrichting en indeling echter sterk ingeperkt. De inrichting en indeling van diertuin en theater is namelijk sterk gebonden aan specifieke uitgangspunten (zie §3.2).

Deze uitgangspunten bieden weinig reële mogelijkheden voor variatie. Door middel van een nadere analyse is nagegaan welke inrichtingselementen zich binnen de uitgangspunten lenen voor variatie op één van de (milieu-)aspecten. Hieruit blijkt dat op een aantal onderdelen variaties mogelijk zijn binnen de gestelde doelen en wensen (zie onderstaande tabel). Op basis hiervan zijn twee basisalternatieven geformuleerd.

In het MER zullen deze aspecten verder onderzocht worden en op basis daarvan zullen de basisalternatieven verder worden uitgewerkt tot inrichtingsalternatieven. Het is overigens ook mogelijk dat in het MER de basisalternatieven worden samengevoegd tot één inrichtingsalternatief.

Aspect	Basisalternatief (bijlage 3)	Basisalternatief milieu (bijlage 4)
Geomorfologie en archeologie	<ul style="list-style-type: none"> Bodemingrepen op het gehele terrein 	<ul style="list-style-type: none"> Bodemingrepen minimaliseren
Water	<ul style="list-style-type: none"> Verplaatsing 5 putten Geheel gescheiden watersysteem 	<ul style="list-style-type: none"> Buiten huidige winning blijven Alternatieve oplossingen watersysteem
Landschap en cultuurhistorie	<ul style="list-style-type: none"> Afschermdende beplanting dierentuin, geen zichtlijnen dierentuin – Noordbargeres/ Westenesch Deel dierenpark (gebouwen en uitloopgebied) ten westen van Schapenveenweg Logistiek optimale situering gebouwen 	<ul style="list-style-type: none"> Open zichtlijnen dierentuin - Noordbargeres/ Westenesch Gehele dierenpark ten oosten van de Schapenveenweg Optimale situering gebouwen vanuit landschap en cultuurhistorie
Verkeer en parkeren	<ul style="list-style-type: none"> Logistieke route theater via Vreding Ondergrondse parkeergarage in plangebied 	<ul style="list-style-type: none"> Logistieke route via parallelweg ten oosten van Vreding Geen ondergrondse parkeergarage in plangebied
Duurzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> Duurzaamheidsambitie dierenpark (zie kader pagina 29) 	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullende duurzaamheidsmaatregelen

Meest milieuvriendelijk alternatief en voorkeursalternatief

In het MER zullen de effecten van de twee uitgewerkte inrichtingsalternatieven (of van het gecombineerde inrichtingsalternatief) worden beschreven. Naast de effecten worden ook mitigerende en compenserende maatregelen aangegeven, die de eventuele negatieve effecten kunnen beperken. Op basis van deze informatie wordt het Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA) geformuleerd. Het MMA is het alternatief waarbij de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast. De initiatiefnemer maakt mede op basis van de effectbeschrijving van het voornemen en het MMA hun voorkeur bekend voor de realisatie van het project. Dit zogenoemde Voorkeursalternatief (VKA) wordt opgenomen in het voorontwerpbestemmingsplan.

4 Omgevingsanalyse

4.1 Bestaande milieutoestand

De bestaande toestand van het milieu zal in het MER worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de milieueffecten van het Dierenpark en Theater. Het in beschouwing te nemen studiegebied wordt bepaald door de reikwijdte van deze gevolgen en kan daarom per milieuaspect verschillen. In het kader van de autonome ontwikkeling zal de te verwachten milieukwaliteit van de locatie Centrum-West zonder het nieuwe dierenpark en theater (maar inclusief de huidige locatie Es en de Waterfabriek) worden beschreven.

De beschrijving van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling vindt plaats aan de hand van bestaande en beschikbare onderzoeksgegevens. Daarnaast wordt aanvullend onderzoek gedaan. Uitgegaan wordt van een indeling naar de volgende aspecten:

- Bodem, grond- en oppervlaktewater;
- Flora, fauna en ecologie;
- Landschap, cultuurhistorie, geomorfologie en archeologie;
- Verkeer en vervoer;
- Woon- en leefmilieu;
- Veiligheid;
- Duurzaamheid.

Bodem, grond- en oppervlaktewater

De bodems in het plangebied worden op de Bodemkaart⁶ getypeerd als kamppodzolgronden, met leemarm en zwak lemig fijn zand (eenheid cHd21), de humushoudende bovengrond is matig dik, 30 tot 50 centimeter. Het westelijk deel van het plangebied, langs het Oranjekanaal, wordt getypeerd als haarpodzolgronden, met leemarm en zwak lemig fijn zand (eenheid Hd21) de humushoudende bovengrond is dun, 0 tot 30 cm. In het zuidelijk deel van het plangebied is er sprake van keileem, beginnend tussen 40 en 120 cm, dat ten minste 20 cm dik is. De grondwatertrap is VII, wat betekent dat de gemiddelde hoogste grondwaterstand meer dan 80 cm beneden het maaiveld ligt en de gemiddelde laagste grondwaterstand meer dan 160 cm.

Het plangebied ligt in het grondwaterbeschermingsgebied van de waterwinning Noordbargeres, op korte afstand ten zuiden van het pompstation. Het intrekgebied van de winning waarin het neerslagwater infiltreert dat door het pompstation gewonnen wordt, beslaat een gebied van circa 4 km bij 7 km ten westen van Emmen en is grondwaterbeschermingsgebied.

Het grondwater wordt gewonnen uit het grofzandige tweede deel van het watervoerend pakket. Ter plaatse van het plangebied komt in de fijnzandige deklaag boven het watervoerend pakket een keileemlaag voor.

Het overtollige neerslagwater van de es wordt afgevoerd in westelijke en zuidelijke richting door kleine sloten in het gebied. De sloten over de es worden tevens gebruikt als overloop van de bezink bekken van het pompstation Noordbargeresch. Bij de relatief lage grondwaterstand in het gebied rond het pompstation zullen de sloten slechts bij uitzondering grondwater afvoeren. Het Oranjekanaal vormt een min of meer geïsoleerd systeem en heeft een hoger open waterpeil dan het grondwater in de directe omgeving. De belangrijkste regionale ontwatering vindt plaats naar de Sleenerstroom.

⁶ STIBOKA 1978. *Bodemkaart van Nederland 1:50 000, blad 17 oost*. Wageningen.

Flora, fauna en ecologie

Het plangebied valt niet binnen de begrenzing of op korte afstand van een Natura 2000 gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied, het Bargerveen, ligt op ruim 16 kilometer van het plangebied. Ook valt het plangebied niet binnen de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Flora

De vegetatie in het plangebied wordt gekenmerkt als algemeen voorkomende akkervegetaties met plaatselijke waardevolle akkerranden en algemeen voorkomende graslandvegetaties, ruigtes en jonge bosjes. Effecten van (intensief) agrarisch gebruik in het verleden zijn terug te vinden in de vrij algemene soortensamenstelling. Het plangebied is momenteel in biologisch agrarisch gebruik. Op een aantal plaatsen is jonge aanplant van vooral zomereik en berk te vinden. Dit heeft voornamelijk te maken met het gebruik van de locatie als waterwingebied.

De meest soortenrijke vegetatie bevindt zich in het noordelijk gedeelte van het plangebied vanwege een verschralingbeheer dat hier gevoerd wordt. Ook een buiten het plangebied gelegen soortenrijk grasland zorgt voor vestiging van enkele soorten in het plangebied (waarvan één Rode lijst soort en één licht beschermde soort).

In de akkers en akkerranden bevinden zich tamelijk veel akker(on)kruiden. Hier bevinden zich geen beschermde soorten. Langs de Schapenveenweg en de slootbermen bij de parkeerplaats bevinden zich plaatselijk waardevolle vegetaties (waarvan één licht beschermde en twee middelzwaar beschermde soort).

Fauna

De akkers zijn geschikte leefgebieden voor enkele kenmerkende algemene akkervogelsoorten. De biologische bedrijfsvoering in de akkerpercelen heeft mogelijk een positieve uitwerking in de dichtheden van de te verwachten soorten in het plangebied. De spaarzame aanwezigheid van opgaande beplanting en struweel maakt het plangebied voor bosvogels weinig interessant.

Soorten met een jaarrond beschermde nestplaats, zoals spechten, uilen, roofvogels en Zwarte kraai bevinden zich niet in het plangebied. Een Torenvalk gebruikt het gebied als foerageergebied. Als foerageergebied voor Rietganzen vanuit het Bargerveen (zowel Toendra- als Taigarietgans) is het plangebied niet geschikt: de akkers liggen te dicht bij de Ermerweg (geluidhinder).

Het plangebied is leefgebied voor diverse zoogdieren. De aanwezigheid van verblijfplaatsen is beperkt tot licht beschermde soorten. Verblijfplaatsen van soorten met een zwaardere bescherming, zoals vleermuizen, worden niet in het plangebied verwacht. Het plangebied is vermoedelijk slechts marginaal geschikt als foerageergebied of migratieroute voor vleermuizen.

De aanwezigheid van water is beperkt tot een sloot/waterpartij aan de rand van de parkeerplaats. Deze is geschikt als voortplantingswater voor enkele algemene, licht beschermde amfibieën. Zwaardere beschermde amfibieën, alsmede beschermde reptielen en vissen worden niet in het plangebied verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Overige soorten zoals beschermde vlinders en libellen worden niet verwacht, hiervoor is geen geschikt biotoop aanwezig.

Landschap, cultuurhistorie, geomorfologie en archeologie

Het gehele plangebied bestaat uit een esdek met daaronder leemgronden en maakt onderdeel uit van het Drentse esdorpenlandschap. Het ligt op het zuidelijkste deel van de Hondsrug. De Noordbargeres wordt begrensd door het cultuurhistorisch waardevolle dorp Westenesch aan de noordkant en aan de zuid- en oostkant de bebouwing van Noordbarge en Emmen. Aan de westzijde ligt het Oranjekanaal. De relatieve hoogte van het gebied blijkt uit het toponiem, Noordbarge, op historische kaarten aangeduid als Noord Bergen/Noordberghe.

De es werd oorspronkelijk gekenmerkt door openheid waarbij de combinatie van de es met de dorpen Westenesch en Noordbarge ten noorden en zuiden van de es, van landschappelijk en cultuurhistorisch belang is. De ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied hebben de waarde van het gebied echter aangetast. De openheid is sterk verminderd door de aanwezigheid van locatie Es van het dierenpark en de Waterfabriek. Het terrein wordt aan de oostkant op het hoogste punt begrensd door de hoge gebouwen van het centrum van Emmen dat gedeeltelijk op de vroegere esgronden is gebouwd.

Het aangrenzende Noordbargerbos aan de overzijde van het Oranjekanaal is begin vorige eeuw een relatief jong bos, gedeeltelijk op stuifzandcomplexen aangelegd. De zuidelijke begrenzing wordt vooral bepaald door Noordbarge, waar met name de aanwezige kantoorbebouwing het beeld bepaalt.

De Geomorfologische kaart⁷ geeft de mate van reliëf en de vormen die in het landschap te onderscheiden zijn aan. Het plangebied ligt grotendeels op een heuvelrug (de Hondsrug) die mogelijk door tektonische beweging is ontstaan (eenheid 10B1). Een kleiner, westelijk deel van het plangebied, langs het Oranjekanaal ligt op een rug die mogelijk door tektonische beweging is ontstaan en waarschijnlijk door het landijs is beïnvloed (eenheid 4K1). De laagte, aangeduid als dobbe, is geomorfologisch gezien een laagte zonder randwal (inclusief uitblazingsbekken), niet moerassig (eenheid 3N5). Overigens liggen in de nabije omgeving van het plangebied, ten zuiden van Bargereres en ten noorden van Westenesch, nog meer van dergelijke, met veen opgevoelde laagtes. Het oostelijk deel van het plangebied is in het POP aangeduid als aardkundig waardevol gebied.

Het gebied in en rondom het plangebied is al sinds de prehistorie min of meer bewoond geweest. De vroegste bewoningssporen bestaan uit mesolithische haardkuilen achtergelaten door jagers-verzamelaars uit de midden-steentijd. Ook staan er bij Emmen en Westenesch hunebedden, uit de neolithische periode, en andere graf- en bewoningssporen uit het laat-neolithicum, bronstijd, IJzertijd/Romeinse tijd en de middeleeuwen.

Het plangebied zelf is in historische tijd niet bewoond geweest, de omringende dorpen wel. Noordbarge is ontstaan uit de marke Bargum, die zowel Noord- als Zuidbarge omvatte. De naam Berghe komt in 1381 voor het eerst voor in historische bronnen. In het centrum van Noordbarge is een middeleeuws eergetouw aangetroffen, en ook de verkaveling tussen Noord- en Zuidbarge wijst op een middeleeuwse oorsprong.

De verkaveling op de Noordbargereres is een zogenaamde "Gewann" verkaveling. Dit is een laat-middeleeuws verkavelingstype, waarin smalle, strookvormige percelen voorkomen waarvan de perceelsrichtingen elkaar kruisen. De stroken zijn gegroepeerd in duidelijk herkenbare blokken.

Uit archeologisch bureauonderzoek is gebleken dat de archeologische verwachting voor het plangebied hoog is. In en direct rondom het plangebied zijn veel archeologische vindplaatsen aanwezig met vondsten vanaf het Mesolithicum tot en met de late Middeleeuwen. Voor het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting op het aantreffen van archeologische resten vanaf het Mesolithicum tot en met de Middeleeuwen. Deze resten kunnen bestaan uit losse vondsten, nederzettingssporen, grafheuvels en urnenvelden.

Verkeer en vervoer

De grote verkeersstromen vanwege de bezoekers voor het Dierenpark Emmen belasten de omliggende infrastructuur (geluidhinder, onveiligheid en luchtverontreiniging). In de afgelopen jaren zijn echter diverse aanpassingen gedaan aan de infrastructuur zowel in Emmen als in de omgeving waardoor deze overlast is verminderd. Tevens is de bereikbaarheid van het Dierenpark sterk verbeterd door aanleg van nieuwe parkeervoorzieningen (P Zuid en P Noord).

⁷ STIBOKA, 1978. *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50 000, blad 17 en 18*. Wageningen

Het plangebied ligt op ongeveer 800 m van het NS hoofdstation en het busstation Emmen. Er is een directe en intensieve busverbinding met het busstation aan de Markt, dat nabij het plangebied is gelegen. De bereikbaarheid per auto vanuit het noorden en westen is goed, vanuit het zuiden en oosten goed tot matig. Centrum-West ligt direct nabij de N34 en de N381 (Frieslandroute). In het zuiden ligt de recent verdubbelde A37 (Hoogeveen - Duitse grens).

Woon- en leefmilieu

Binnen de inrichting is een beperkt aantal activiteiten en/of processen die emissie naar de lucht veroorzaken. Gedacht moet worden aan geringe hoeveelheden damp die vrijkomen uit een werkplaats van de technische dienst en de beperkte mate van geur van de waterzuiveringsinstallatie en dierverblijven.

Emissies vanuit de dierenverblijven binnen het plangebied worden gering geacht. Gezien de beperkte aantallen dieren en de wijze van het houden van de dieren, vindt er minimale emissie plaats van ammoniak afkomstig van natuurlijke meststoffen naar de buitenlucht.

Intern transport en opslag van mest vindt uitsluitend plaats in afgesloten containers om de geuroverlast zoveel te beperken. Uit de klachtenregistratie blijkt dat er zelden of nooit wordt geklaagd over geurhinder vanuit het huidige dierenpark.

Veiligheid

Er zijn geen externe veiligheidsrisico's te verwachten voor het plangebied. De wegen, spoorwegen en waterwegen waarover gevaarlijke stoffen vervoerd worden, liggen op voldoende afstand van het plangebied. Dit geldt tevens voor de risicovolle objecten in de omgeving. Ook de nabijgelegen hogedruk aardgastransportleiding brengt gelet op de afstand tot het plangebied geen onaanvaardbare risico's met zich mee.

4.2 Autonome ontwikkeling

De beschrijving van de autonome ontwikkeling wordt gebaseerd op vastgestelde uitvoeringsplannen, het ruimtelijk ordeningsbeleid en het beleid ten aanzien van landbouw, stedelijke en landschappelijke ontwikkelingen, waterbeheer, natuur en recreatie op de langere termijn. Daarnaast spelen beleidsvisies waarin gewenste ontwikkelingen zijn vastgelegd een rol.

De autonome ontwikkeling is eveneens vastgelegd in het vigerend bestemmingsplan Noordbargeres 1996. Het gehele plangebied (exclusief de noordzijde) heeft daarin de bestemming 'Grootschalige dagrecreatieve doeleinden'. Deze gronden zijn in de voorschriften aangewezen voor het houden van permanente exposities/presentaties met als thema de symbiose tussen mens, plant, dier, water en hun natuurlijke omgeving met de daarbij behorende gebouwen (publieks-, horeca- en dienstgebouwen), een tweetal bedrijfswoningen, andere bouwwerken en infrastructuurle voorzieningen (wegen, parkeerplaatsen, leidingen, riolering etc.)

In de bebouwingsvoorschriften is bepaald dat gebouwen zijn toegestaan tot een bouwhoogte van maximaal 25 meter en tot een bebouwingsoppervlak van maximaal 25%. Met het oog op de landschappelijke inpassing zijn binnen de zone 10-20 meter van de bestemmingsgrens alleen gebouwen toegestaan tot een bouwhoogte van maximaal 12 meter. Bebouwing van de gronden is uitsluitend toegestaan als de risico's voor de waterwinning in het plangebied tot een aanvaardbaar minimum wordt teruggebracht door technische maatregelen.

5 Te verwachten milieueffecten

5.1 Milieueffecten

Op basis van onderzoeksinformatie worden in het MER de effecten van de voorgenomen activiteit beschreven. Dit gebeurt aan de hand van criteria die per milieuaspect in de m.e.r. procedure zullen worden ontwikkeld. In de effectbeschrijving worden zowel effecten in de aanlegfase als effecten in de gebruiksfase beschreven. De effecten worden weergegeven als score op een 7-puntsschaal (–, –, –/0, 0, 0/+, +, ++). Door middel van tabellen wordt een helder overzicht gegeven van de milieueffecten van de alternatieven. Het uiteindelijke doel van het effectenonderzoek is om de planvorming verder te optimaliseren. Het meest milieuvriendelijk alternatief kan hierbij een rol spelen. Naast de effecten worden ook mitigerende en compenserende maatregelen aangegeven, die de eventuele negatieve effecten kunnen beperken.

5.2 Effectbeschrijving

Bodem, grond- en oppervlaktewater;

Tijdens de aanleg kunnen zich calamiteiten voordoen (bijvoorbeeld lekkages van brandstof) die van invloed kunnen zijn op bodem en grondwater. De bodemopbouw (slecht doorlatende lagen) zelf wordt aangetast.

De grondwaterkwaliteit verandert in de exploitatiefase niet noemenswaardig omdat er maatregelen genomen zullen worden om het watersysteem van het dierentuin geheel te scheiden van het grondwatersysteem. Het verontreinigingsrisico door afstroming van emissies naar bodem en grondwater is daardoor minimaal. Dit systeem is ook toegepast bij de huidige bebouwing in het plangebied en het nabijgelegen parkeerterrein.

De bodem en het oppervlaktewatersysteem binnen de grenzen van het park zullen door de scheiding van watersystemen ingrijpend veranderen.

In het MER zal aandacht worden besteed aan de volgende aspecten:

- Invloed bodem;
- Oppervlaktewater (kwaliteit en kwantiteit);
- Grondwater (kwaliteit en kwantiteit);
- Waterwinning Noordbargeres.

Flora en fauna;

Ingrepen bij inrichting en aanleg zullen het verdwijnen van de aanwezige flora en fauna tot gevolg hebben. Het is mogelijk dat, afhankelijk van de beplanting in de nieuwe landschappen, er leefruimte voor inheemse soorten ontstaat, waardoor er sprake is van een zekere biotoopwinst. In de nabije omgeving liggen geen Natura 2000 gebieden of EHS. De ingrepen gaan niet ten koste van instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000 gebied (significante effecten) en hebben geen aantasting van de EHS tot gevolg.

In het MER zal aandacht worden besteed aan de volgende aspecten:

- Aantasting beschermde gebieden;
- Toe- en afname biotoop flora;
- Toe- en afname biotoop fauna;
- Verstoring (visueel en akoestisch).

Landschap, cultuurhistorie en archeologie:

Ingrepen bij inrichting en aanleg zullen het verdwijnen van de aanwezige archeologische waarden en geomorfologische structuren tot gevolg hebben. Het aanzien van het huidige deels open landschap van het gebied zal veranderen.

In het MER zal aandacht worden besteed aan de volgende aspecten:

- Visueel-ruimtelijke kenmerken van het landschap;
- Cultuurhistorische patronen en elementen;
- Geomorfologische structuren;
- Archeologische vondsten.

Verkeer en vervoer

De verwachte bezoekersaantallen zullen invloed hebben op de verkeersintensiteit. Dit heeft effecten op de verkeersveiligheid en op de aspecten geluid en luchtkwaliteit.

In het MER wordt een beschrijving gegeven van de effecten op het verkeer en vervoer in en rond het plangebied (verkeerstoename, bereikbaarheid en verkeersveiligheid). Tevens zal aandacht besteed worden aan de wijze waarop de parkeerbehoefte wordt ingevuld tijdens verschillende bezoekperiodes en de relatie met de parkeerbehoefte voor het centrum van Emmen.

Er wordt nagegaan of er voor de realisatie van de activiteiten vanuit de wettelijke regelgeving belemmeringen zijn. In het MER zullen de huidige geluidsniveaus van de wegen worden aangegeven evenals de verandering van de geluidsbelasting door toename van verkeer. Voor de luchtkwaliteit is met name de uitstoot van fijn stof (PM₁₀) en stikstofdioxide (NO₂) van de voertuigen en installaties van belang. In het MER zal aandacht worden besteed aan de immissieconcentratie van fijn stof (PM₁₀) en stikstofdioxide (NO₂) in de omgeving van de inrichting.

Samengevat:

- Verkeerstoename en bereikbaarheid;
- Verkeersveiligheid;
- Geluid als gevolg van verkeer;
- Luchtkwaliteit als gevolg van verkeer.

Woon- en leefmilieu

Tijdens de aanleg en inrichting van het gebied zal hinder kunnen optreden met betrekking tot geluid en bouwverkeer. Tevens kunnen de attracties en activiteiten geluidshinder opleveren voor gevoelige objecten in de omgeving. In het MER zullen de geluidsbronnen in het plangebied alsmede de geluidsgevoelige bestemmingen worden aangegeven en zullen de geluidsniveaus worden onderzocht.

Naar verwachting vinden er binnen de inrichting minimale emissies plaats door technische installaties. Daarnaast zal er in beperkte mate geur uit de dierenverblijven vrijkomen. Gelet op de grotere oppervlakte en grotere stallen in de toekomstige situatie is de verwachting dat er nauwelijks geurhinder zal optreden. Van de waterzuiveringsinstallatie is er eveneens nauwelijks geurhinder te verwachten. In het MER zal aandacht worden besteed aan de aspecten geur en emissies van stoffen.

Veiligheid

In het MER zal aandacht worden besteed aan de aspecten fysieke en externe veiligheid (onder externe veiligheid wordt verstaan: buisleidingen, vervoer gevaarlijke stoffen en gevaarlijke inrichtingen).

Duurzaamheid

Er vindt onderzoek plaats naar de mogelijkheden van duurzame maatregelen, waaronder met name het thema energie wordt begrepen. In het MER worden de mogelijke milieueffecten als gevolg van duurzame maatregelen beschreven.

6 Vervolgprocedure

De verplichting tot het opstellen van dit MER richt zich op het te nemen ruimtelijke besluit over de realisatie van een dierentuin en een theater, in dit geval het opstellen van een nieuw bestemmingsplan.

In onderstaand schema zijn de te nemen stappen in de m.e.r. procedure beschreven. Deze procedure loopt parallel met de bestemmingsplanprocedure.

Overzicht m.e.r. procedure

Stap	Omschrijving
<u>1. Opstellen startnotitie</u>	In de startnotitie worden aanleiding, doel en inhoud van de m.e.r. geschetst. De voorgenomen activiteit en mogelijke alternatieven worden toegelicht en er wordt ingegaan op de te beoordelen milieuaspecten. Het indienen van de startnotitie bij de Raad vormt de formele start van de m.e.r.-procedure. De Raad publiceert de startnotitie.
<u>2. Zienswijze, advisering en overleg</u>	Een ieder kan aangeven wat naar zijn mening in het MER dient te worden onderzocht. De wettelijke adviseurs en betrokken overheidsorganen worden geadviseerd over de inhoud van het op te stellen MER. De Commissie m.e.r. brengt op basis van de startnotitie en ontvangen inspraakreacties en adviezen aan het bevoegd gezag een advies uit over de vast te stellen richtlijnen.
<u>3. Vaststellen richtlijnen</u>	De richtlijnen geven aan welke alternatieven en welke milieugevolgen in het milieueffectrapport moeten worden onderzocht. Deze worden vastgesteld door de Raad.
<u>4. Opstellen MER</u>	In het MER wordt beschreven welke alternatieven zijn onderzocht en wat de verwachte milieueffecten van deze alternatieven zijn. Het is verplicht één alternatief uit te werken tot Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA). Daarnaast moet de initiatiefnemer in het MER een Voorkeursalternatief (VKA) aanwijzen.
<u>5. Aanvaarding en publicatie</u>	Na indiening van het MER beoordeelt de Raad of het milieueffectrapport voldoet aan de richtlijnen en wettelijke eisen. Na de aanvaarding wordt het MER samen met het voorontwerp bestemmingsplan gepubliceerd.
<u>6. Bekendmaking en inspraak</u>	Het MER wordt bekendgemaakt en tegelijk met het voorontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd.
<u>7. Toetsing Commissie m.e.r.</u>	De Commissie m.e.r. brengt advies uit over de volledigheid en de kwaliteit van het MER.
<u>8. Besluitvorming</u>	De Raad stelt het bestemmingsplan vast. Het houdt daarbij rekening met de milieugevolgen en de binnengekomen reacties en adviezen. Het motiveert in het besluit wat er met de resultaten van het MER is gedaan.
<u>9. Evaluatie</u>	De raad verricht de evaluatie en stelt een evaluatie rapport op.

Bijlage 1

Gebruikte literatuur

- Buro Bakker, Quicksan Flora en fauna Dierenpark Emmen (2008);
- Gemeente Emmen, Bestemmingsplan Noordbargeres (1996);
- Gemeente Emmen, Ontwerp Structuurvisie Emmen 2020 (2008);
- Gemeente Emmen, Emmen in het perspectief van de es - Van esdorp naar esstad (2005);
- Gemeente Emmen, Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan Emmen (2000);
- Gemeente Emmen, GVVP Bereikbaar en duurzaam veilig (2000);
- Grontmij, Milieueffectrapport Themapark Emmen (1996);
- Grontmij, Archeologisch bureauonderzoek Noordbargeres te Emmen, Grontmij archeologische rapporten 684 (2008);
- Grontmij, Quicksan externe veiligheid Dierenpark Emmen (2008);
- Hoogsteen, K.J. en R. Bos, Integrale waterhuishouding van het Noorder Dierenpark (2002);
- Ministerie VROM, Besluit milieueffectrapportage 1994 (laatst gewijzigd 2006);
- Ministerie VROM, Regeling Startnotitie Milieu-effectrapportage 1993;
- Ministerie VROM, Nota Ruimte (2005);
- Provincie Drenthe, Provinciaal Omgevingsplan Drenthe (2004);
- Provincie Drenthe, Provinciale Omgevingsverordening (2004);

Bijlage 2

Vigerend bestemmingsplan Noordbargeres 1996

In 1996 is er een bestemmingsplan voor de Noordbargeres ontwikkeld voor het gebied ten westen van de Hondsrugweg tussen de kern Westenesch en de Ermerweg tot en met een gedeelte van het Oranjekanaal met in begrip van een gedeelte van de omgeving Frieslandweg (N381) tot en met het aansluitpunt op de Hondsrugweg.

Het gehele plangebied (exclusief de noordzijde) heeft daarin de bestemming 'Grootschalige dagrecreatieve doeleinden' (artikel 2.1). Deze gronden zijn in de voorschriften aangewezen voor het houden van permanente exposities/presentaties met als thema de symbiose tussen mens, plant, dier, water en hun natuurlijke omgeving met de daarbij behorende gebouwen (publieks-, horeca- en dienstgebouwen), een tweetal bedrijfswoningen, andere bouwwerken en infrastructurele voorzieningen (wegen, parkeerplaatsen, leidingen, riolering etc.)

In de bebouwingsvoorschriften (lid II, sub B, onder 1) is bepaald dat gebouwen zijn toegestaan tot een bouwhoogte van maximaal 25 meter en tot een bebouwingsoppervlak van maximaal 25%. Met het oog op de landschappelijke inpassing zijn binnen de zone 10-20 meter van de bestemmingsgrens alleen gebouwen toegestaan tot een bouwhoogte van maximaal 12 meter. Bebouwing van de gronden is uitsluitend toegestaan als de risico's voor de waterwinning in het plangebied tot een aanvaardbaar minimum wordt teruggebracht door technische maatregelen.

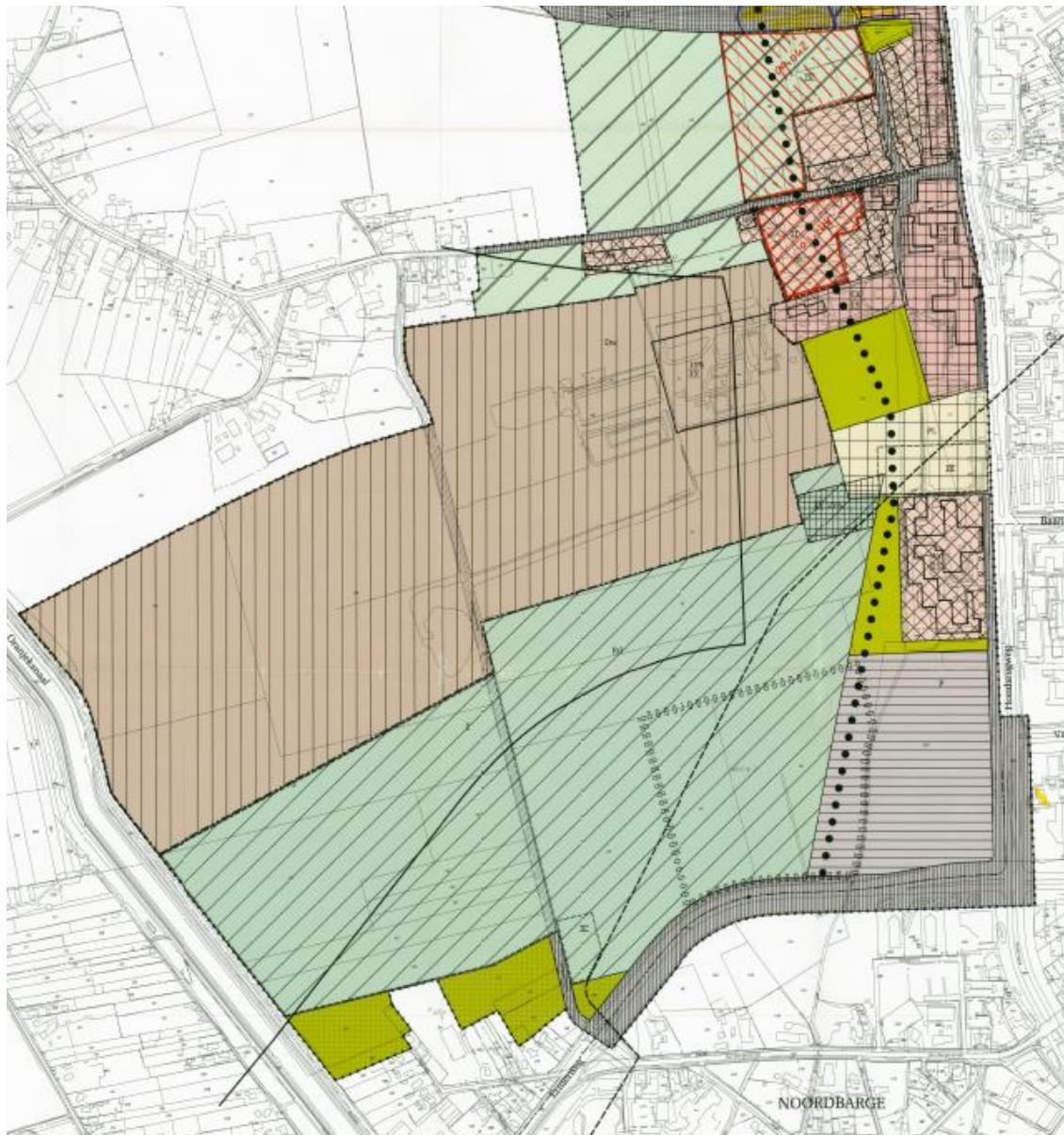
Op de kaart is het gebied tussen De Holdert en het gemeentehuis bestemd als 'Plein' (artikel 2.4). In de voorschriften staat het plein beschreven als voor publiek vrij toegankelijk plein zijnde het overgangsgedebied respectievelijk de centrale verdeel- en ontmoetingsplek van publiek van en naar:

- a) de hoofdentree van de voor grootschalige recreatieve doeleinden bestemde gronden;
- b) de als Espromenade aangeduide gronden;
- c) het centrumgebied van de kern Emmen.

Het gedeelte ten noorden van de bestemming 'Grootschalige dagrecreatieve doeleinden' heeft de bestemming 'Drinkwatervoorziening' (artikel 2.7). Deze bestemming sluit bijna alle functies uit (behalve aanleg van bedrijfsgebouwen die uitsluitend ten behoeve van drinkwatervoorziening dienen). Ook ontginnen, graven, aanleggen van wegen, bebossen etc. zijn niet mogelijk.

Het gemeentehuis staat aangegeven als 'Centrumdoeleinden (bestuurspark)' (artikel 2.9). In de voorschriften staat aangegeven dat de door deze bestemming aangewezen gronden bestemd zijn voor: kantoorgebouwen ten behoeve van openbare dienstverlening (bestuurspark) met de daarbij behorende verkeers-, verblijfs-, en nutsvoorzieningen (waaronder parkeren) en andere bouwwerken.

Het verzorgingstehuis De Holdert is aangegeven met de bestemming 'Woondoeleinden (woon- en zorgcentrum)' (artikel 2.10). Ook het parkeerterrein ten zuiden van de Holdert staat aangegeven met de bestemming 'Parkeerdoeleinden' (artikel 2.5).

BESTEMMINGEN

	GROOTSCHALIGE DAGCREATIEVE DOELLENEN [■]
	ESPRONADE (mede-bestemming)
	HOOFDCENTRE (mede-bestemming)
	PLEIN
	PARKERDOELLENEN [■]
	ESSEN EN OUDER VELDONTGEMINGEN
	NOORDBARGE-GROEN
	DEKONATEERVOORZIENING
	CENTRUMDOELLENEN (binnen)
	CENTRUMDOELLENEN (buitengebied)
	WOONDOELLENEN (woon- en zorggebied)
	WOONDOELLENEN (rijwoningwoning)
	GRONDVOORZIENING
	VERBODDOELLENEN

[■] gemeentelijk achterliggend bestemmingsplan

Bijlage 3

Basisalternatief

Bijlage 4

Basisalternatief milieu

